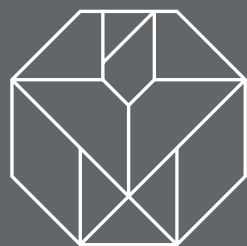

Gør en forskel
VIA Pædagoguddannelsen

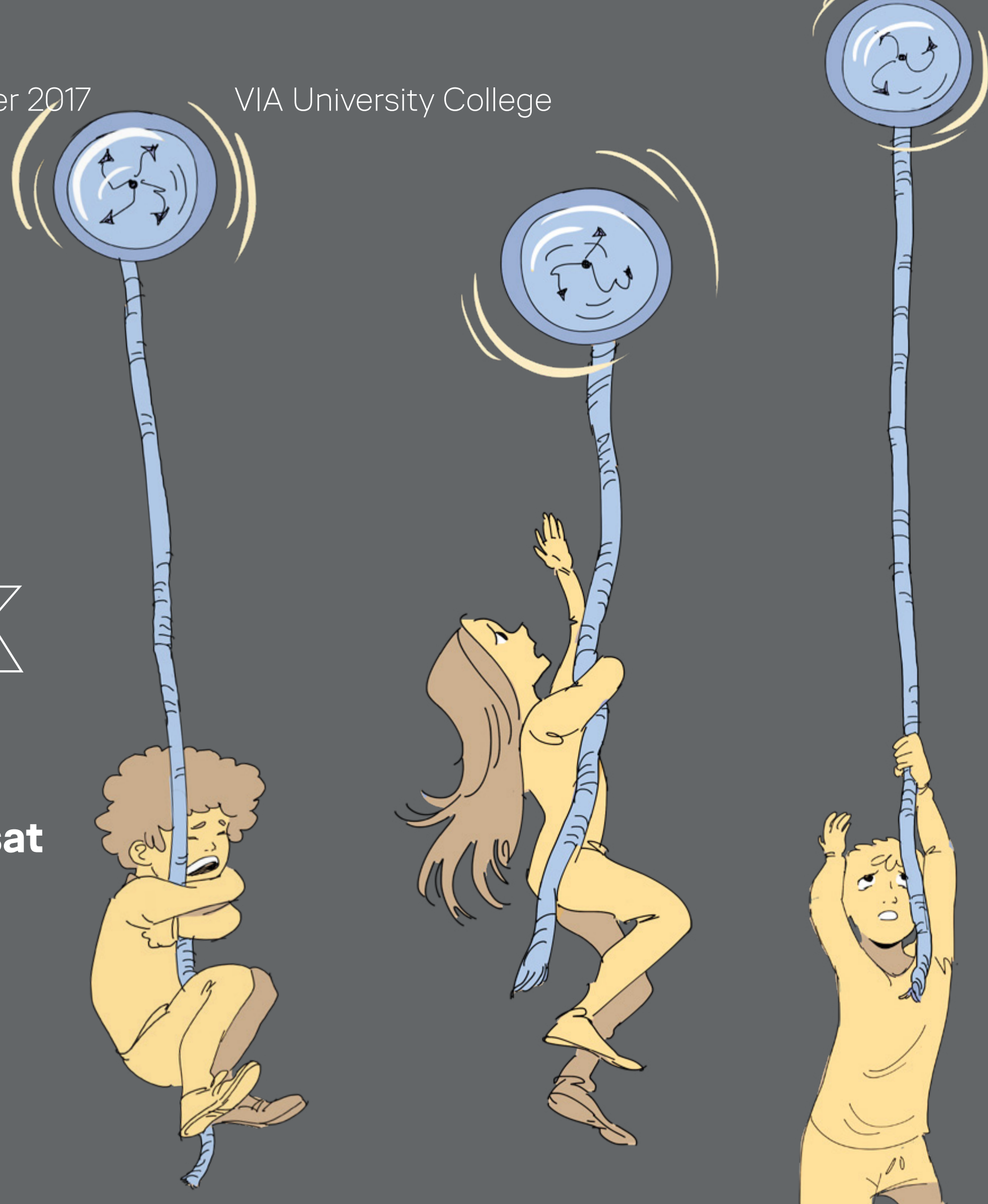

Nr. 12 december 2017

VIA University College

PÆDAGOGISK EXTRAKT

TEMA: Hverdagsliv – friset eller rammesat

INDHOLD

02 Indhold

03 Leder

Mest af alt holder jeg af hverdagen

04 Redaktørens klumme

It takes a whole village ...

Skolereformen – ven eller fjende?

- 05 Hverdagsliv – den frie tid er under pres
- 08 De privilegeredes børn har mest travlt
- 10 ”Vis mig, hvor I hænger ud”
- 15 ”Bare en lille pakke snus i baglommen”
- 18 ”Hjernen, den slår bare fra”

Plads til selv at skabe indholdet

- 21 Børn som Youtubere – de kan noget særligt
- 24 Det handler også om æstetik
- 26 ”Jeg har da min egen YouTube-kanal”
- 28 ”Må vi godt gøre det her i virkeligheden?”

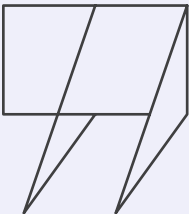
Professionel navigation i hverdagens tummel

- 31 Fra kaos til kontrol
- 33 Hverdagens korrektioner
- 36 Hverdagens undtagelsestilstande udfordrer pædagogers faglighed
- 38 Giv plads til de unge

Rum og rammer – stillads eller benspænd

- 41 Fra rød stue til åben plan
- 44 Hverdagsliv i børnehavens åbne planløsning
- 46 Skolen i midten for social forandring?
- 48 På professionelt visit
- 50 Under de voksnes radar
- 53 Gentænk legepladsen

Bør professionelle voksne stikke piben ind og give børn og unge mere plads til ufornuftig leg og samvær?

5

Redaktionsansvarlig
Jeanette Ringgard Svendsen
jesv@via.dk

Layout
Lene Schaarup
lens@via.dk

Illustration
Ingvild Marie Methi
ingvildmariem@gmail.com
immethi.tumblr.com

Journalist
Hanne Duus
hd@via.dk

Produktion
VIA kommunikation &
Internationalisering – 2017

ISSN:2246-7920

Mest af alt holder jeg af hverdagen

”Jeg holder af hverdagen” – en velkendt strofe fra et af Dan Turells berømte digte. Et digt, der i nyere tid er sat skarpt i perspektiv af datterens beskrivelse af selvsamme hverdag. For Lotus Turells bog ”Hemmeligheder for Pige” er et vidnesbyrd om en helt anden hverdag, oplevet fra barnets perspektiv – fortalt fra et voksent ståsted. Det handler om en hverdag med følelsen af at blive svigtet. Om at holde på hemmeligheder og påtage sig et alt for stort ansvar. For Lotus var hverdagen svær at holde af. Både de nære voksne og de voksne, der var i en professionel relation til hende, missede en meget vigtig opgave: At sikre et trygt og håndterbart hverdagsliv.

Pædagogiske paradokser

Pædagogens rolle i børn og unges hverdagsliv kan selvsagt antage mange former. Og jeg er overbevist om, at pædagoger ofte oplever at stå på paradoksernes balancebræt, når de skal være medskabere af børn og unges hverdagsliv. På den ene side står dannelsen af børn og unges

frihed centralt. Intentionen med de pædagogiske aktiviteter er, at børn og unge skal dannes til selvstændigt tænkende og handlende individer. Pædagogen stiller spørgsmålet: Kan børnene klare det selv? Øve sig på livet og livets kompleksitet på egen hånd, mens jeg ser til på afstand? Med risiko for, at barnet føler sig overladt til sig selv og farer vild i hverdagens stigende kompleksitet. På den anden side har pædagogen en modsat og velbegrundet refleksion: Er det bedre at tilbyde en tydelig didaktisk ramme? En ramme, der kan minimere risikoen for vildfarelse og følelsen af at være overladt til sig selv. Her opstår en anden risiko; nemlig at pædagogens indgriben føles som en spændetrøje. Og at barnet får oplevelsen af at være overvåget og blive disciplineret, så motivationen for at sætte sig selv på spil, gå nye veje og kæmpe med hverdagens kompleksitet, reduceres.

Hverdagens udfordring

Det kræver dygtige, engagerede og handlekraftige pædagoger at balancere hverdagens paradokser mellem frisættelse og tydelig rammesæt-

ning. En pædagogisk udfordring, der bedst løses i fagligt dygtige fællesskaber i samspil med forskellige fagprofessionelle og aktører. Stærk pædagogisk uddannelse og adgang til forskningsbaseret viden er en anden afgørende faktor for at kunne løse opgaven. En udfordring, vi ikke løser med et trylleslag – men som vi hele tiden må forholde os til. Så alle børn og unge får et meningsfuldt og godt liv – og ikke belastes, som Lotus Turell og alt for mange andre børn oplever at blive det hver dag!

Netop i dette temanummer forholder vi os til det pædagogiske arbejde i og med hverdagen.

God læselyst ■

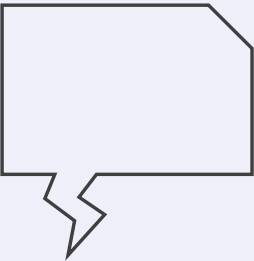

OM

Af Susanne Tellerup
sute@via.dk

Uddannelseschef for
VIA Pædagoguddannelsen

KLUMME

It takes a whole village ...

Kære unge mennesker. Der har været lidt for meget støj og uro på galleriet den sidste tid. Nu er det forår – og I trænger til at komme ud i den friske luft. Venlig hilsen Varehuschefen ... Sådan står der på et opslag, jeg tilfældigt læser på vej op med elevatoren i mit lokale varehus.

Da jeg ruller min indkøbsvogn videre gennem ’galleriet’ – et gennemgangsområde med bænke, hvor kunderne kan vente på bus eller taxi – ser jeg, at opslaget er hængt op mange steder. Okay! – tænker jeg med en snert af forargelse: ”Så blev de nok lige smidt på porten, hva”.

Hvor er pædagogerne henne?
Jeg læser opslaget igen og

ruller eftertænksomt mine varer ud til bilen, mens jeg overvejer, hvorfor det egentlig er fedt at hænge ud her i slipstrømmen af travle, provianterende børnefamilier?

Hvorfor er de unge ikke i ungdomsklubben, til guitar eller fodbold? Hvorfor fylder de op i galleriet, smider slikpapir og tager pladsen på bænkene fra pensionisterne? Og hvordan kan det blive varehuschefens ansvar, venligt – men bestemt – at guide de unge videre og anvise alternative aktiviteter? Det er vel en professionel pædagogisk opgave? Så hvor er pædagogerne?

Alle aktører har et ansvar
Mens jeg kører hjemad kommer jeg i tanke om et kendt afrikansk

ordsprog, der giver inspiration til at forstå den venlige henstilling fra varehuschefen og de spørgsmål, det rejser hos mig: *It takes a whole village to raise a child* ..., lyder det.

Ordsproget peger på, at vi alle, har et ansvar, når det handler om at opdrage og danne stærke samfundsborgere. Vi må alle bidrage aktivt. Varehuschefen og andre civilsamfundsaktører har en vigtig rolle i at anvise, guide – og dermed socialisere den næste generation. Nogen vil her indvende, at det da er en pædagogisk opgave. Og, at forældrene må på banen. Og ja, det er også en pædagogisk opgave at skabe rammer for børn og unges hverdagsliv – men ikke kun pædagogernes opgave.

Rammesat og frisat
I dette nummer af Pædagogisk Extrakt fortæller vi, hvordan børn og unge udfolder deres hverdagsliv sammen med pædagoger i børnehaver, fritidsklubber og på skoler. Men vi dokumenterer samtidig, at en lige så stor del af hverdagslivet foregår udenfor, ved siden af, på kanten af de professionelles opsyn, tilsyn og guidning. Og, at denne del af hverdagslivet er præcis lige så dannende, som den, der foregår sammen med professionelle voksne. Det er ikke alene spændende at få indblik i, hvordan børn og unge udnytter deres frie tid til at dyrke fællesskaber og træne identitetsarbejdet. Det er også helt essentielt, at vi som pro-

fessionelle får øje på og lærer af, hvordan børn og unge selv orkestrerer deres hverdagsliv og fylder indhold i det – som youtube-værter eller skater-entusiaster. For når vi bliver klogere på det hele hverdagsliv. Så bliver det lettere at spørge ind til og skabe sammenhænge i børn og unges hverdagsliv. Lettere at forstå, hvorfor de oplever hverdagen som både rammesættende og frisættende.

Læs med og bliv klogere! ■

OM

Jeanette Svendsen
jesv@via.dk

Lektor på VIA Pædagoguddannelsen i Horsens og redaktør af Pædagogisk Extrakt

Følg os også på [Facebook](#) og [Instagram](#)

Har du selv en vigtig historie at fortælle, så tøv ikke med at kontakte os!

Glæd dig også til kommende temanumre:

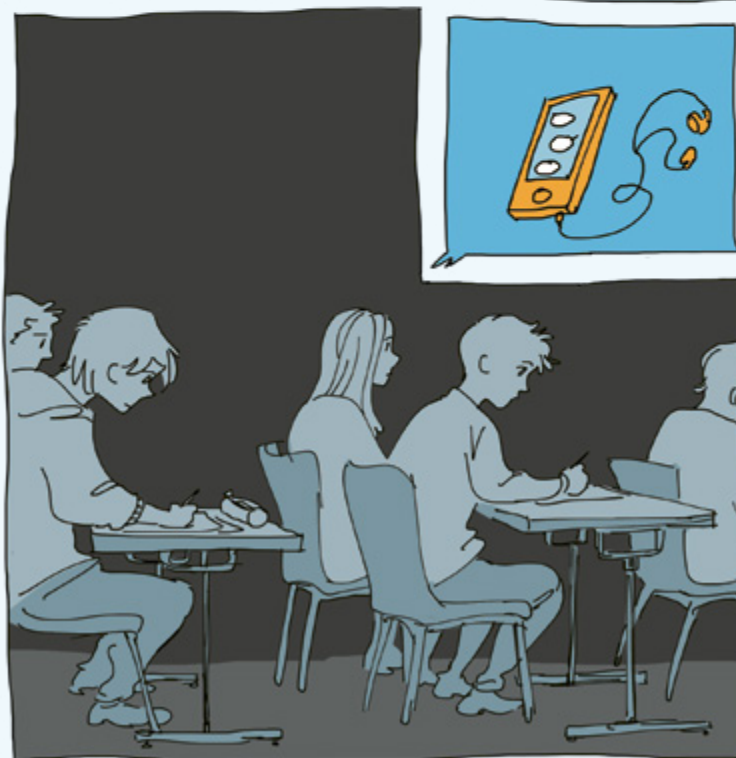
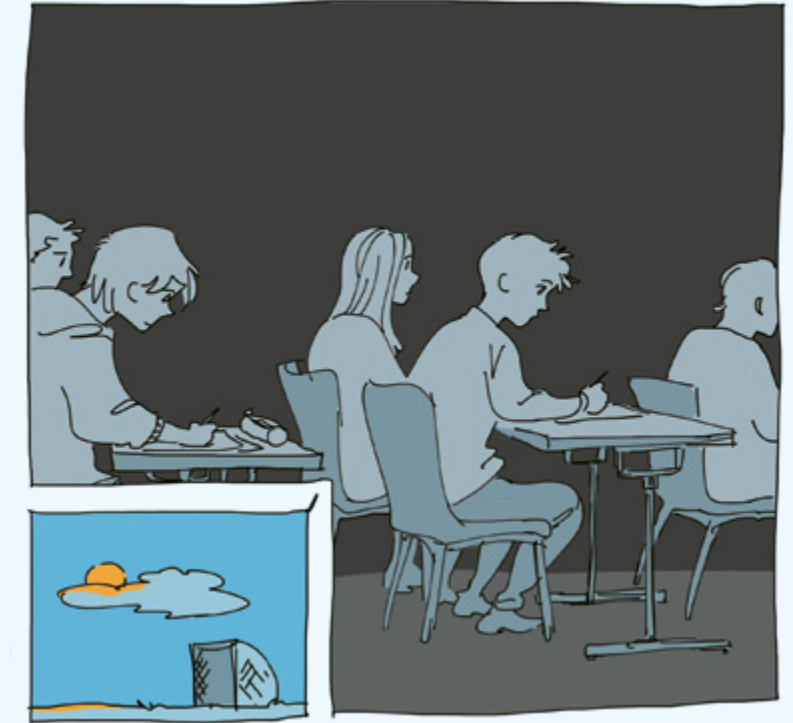
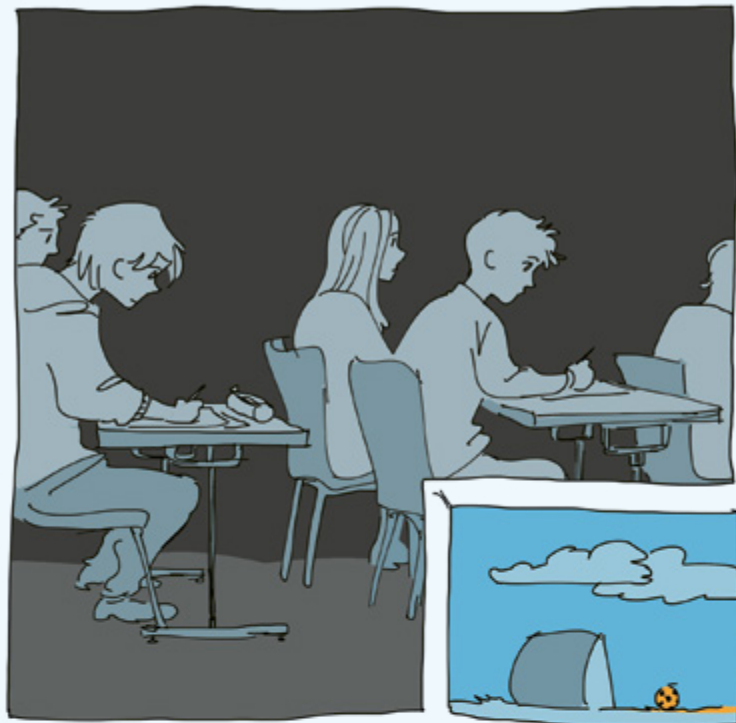
Forår 2018:
[Æstetikken i pædagogikken](#)

Efterår 2018:
[Styring af pædagogers praksis](#)

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Af David Thore Gravesen, ph.d., lektor og programkoordinator Børn og unges hverdagsliv

Hverdagsliv - den frie tid er under pres

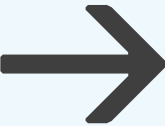

Der er rift om børn og unges frie tid. Så meget, at vi risikerer at bryde med Børnekonventionens artikel 31, der forpligter os på barnets ret til hvile, fritid og leg. Bør professionelle voksne stikke piben ind og give børn og unge mere plads til ufornuftig leg og samvær? Eller skal vi insistere på, at vi vil noget med dem?

Vi har alle et hverdagsliv. Vi står op, spiser morgenmad og børster tænder. Finder cyklen, hopper på bussen eller starter bilen. Vi mødes i børnehaven, på skolen, på uddannelsen eller på jobbet. Og når vi har fri, er det hjem og slappe af eller videre til nye aktiviteter i fritidsklubben, til fodboldtræning eller klaverundervisning på musikskolen.

Hverdagslivet er fyldt med helt almindelige rutiner – alt det vi gør igen og igen, og som vi sjældent stiller spørgsmålstegn ved, eller endda ønsker at ændre på. Hverdagslivet er for de fleste den velkendte ramme, der skaber forudsigelighed og tryghed i tilværelsen, men samtidig jo også er det, vi distancerer os fra, når vi tager på weekend eller på ferie.

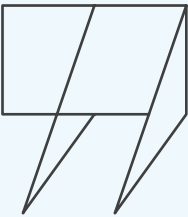
SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

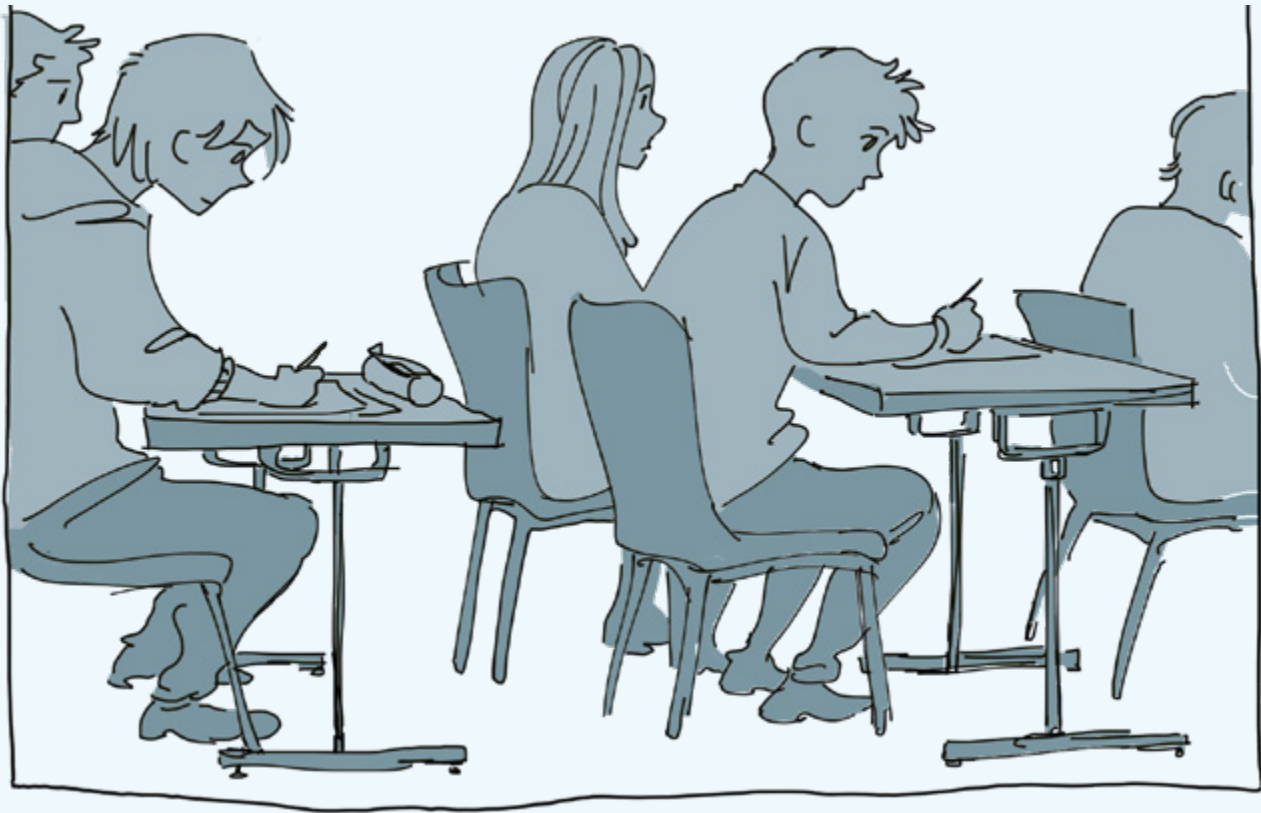
Fritidspædagogikken må vige i det institutionaliserede samfund

Danmark er på mange måder et institutionaliseret samfund, hvor børn og unge bruger mange af hverdagslivets timer i institutioner, skoler, foreninger og organisationer af forskellig slags. Her interagerer de med hinanden og med frivillige eller professionelle voksne. Og interaktionerne giver på forskellig vis børnene og de unge indblik

i samfundets normer, regler og rammer. Folkeskolereformen i 2014 satte flere timer på skoleskemaet og reducerede således timer i fritidsliv, der for mange allerede er godt besat med lektier, fritidsaktiviteter og fritidsjobs. Hertil byder digitale medier og popu-

Vi skal forsøge at finde ud af, hvad de faktisk ønsker sig, og **hvad de har brug for i sprækkerne af et travlt hverdagsliv.**

lærkultur sig til, ligesom familie og venner naturligvis også er noget børn og unge bruger tid på i deres hverdagsliv Som en følge af reformen og den knappere tid, bruger børn og unge ifølge Danmarks Statistik samtidig mindre tid i SFO'er og fritidsklubber. Flere steder kæmper de fritidspædagogiske tilbud med dalende tilslutning og beskærede budgetter. I et nyt udspil 'Styrk børn og unge – skab bedre fritidsinstitutioner' råber BUPL vagt i gevær. De peger på, at især udsatte børn fratages

kvalitet i fritidslivet og foreslår i udspillet til politikerne at "styrke fritidsområdet, fordi det skaber robuste, kreative og livsduelige børn og unge. Og fordi det kan forebygge radikalisering og rekruttering til bander".

Den frie tid er under pres

Noget tyder således på, at børn og unges frie tid er under pres. At velmenende voksne i de mange institutionelle sammenhænge gør, hvad de kan, for at få del i børn og unges hverdagsliv. Vi ser derfor både i og uden for skolen masser af eksempler

OM

David Thore Gravesen
dtg@via.dk

Ph.d. og lektor ved VIA Pædagoguddannelsen i Viborg og programleder for Børn og Unges hverdagskultur.

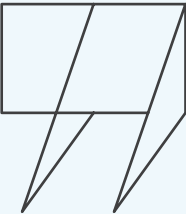
David er optaget af børn og unges hverdagsliv, uddannelsesvalg og socialisering i offentlige byrum og af pædagogens rolle i folkeskolen.

David har redigeret en række udgivelser til pædagoguddannelsen, blandt andet antologien "Pædagogik i Skole og Fritid", Hans Reitzels Forlag

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

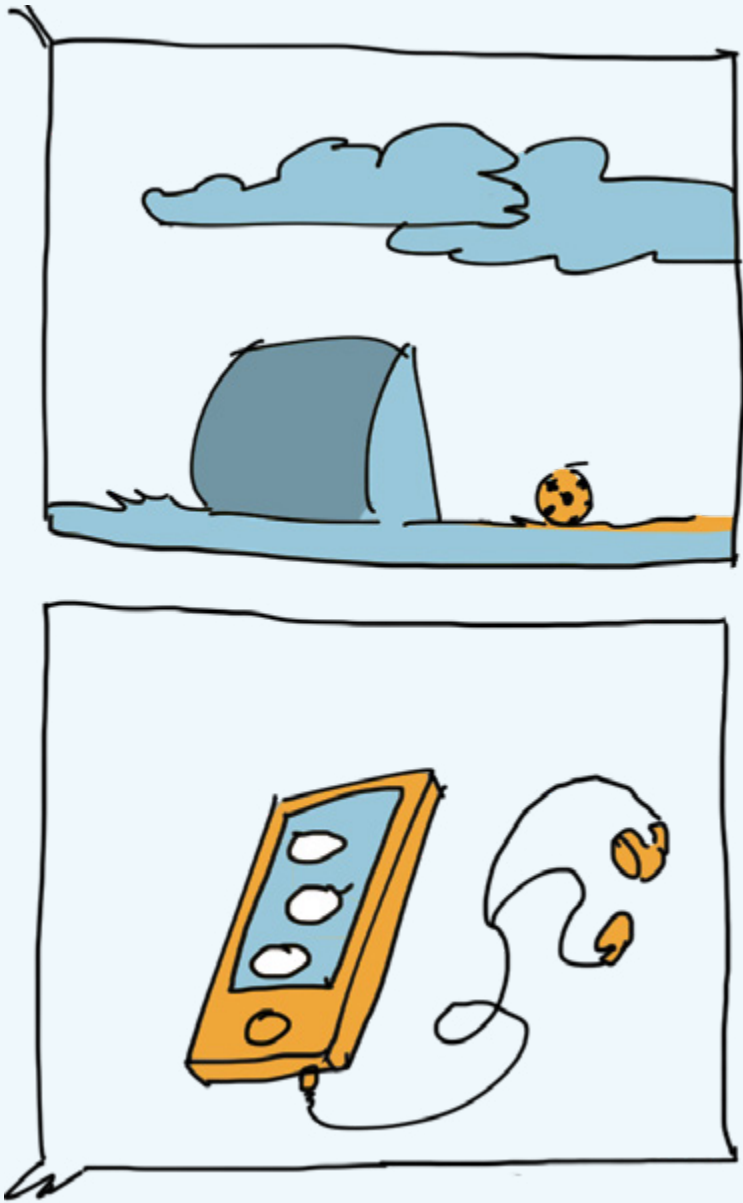
Måske har de behov for bare at hænge ud i frikvarteret, smide sig i sofaen med en iPad eller stene på værelset med deres telefon.

på, at voksne gør indhug i, og bidrager til at organisere den tid børn og unge måske tidligere mere havde for sig selv. Legegrupper, lektiecaféer, frikvartersvenner og sociale arrangementer med bidragende forældre, synes alle at pege i retning af mere vokseninitieret struktur og organisering. Jan Kampmann, der forsker i barndom, ungdom og familieliv ved Roskilde Universitet pointerer, at den øgede institutionalisering af børn og unge betyder, at vi fremelsker det fornuftsprægede. Når børn og unge indgår i voksendirigerede pædagogiske forløb, så er det ofte inden for rammer, hvor det alvorlige bliver opprioriteret. Børn og unge skal være kompetente, læringsvillige og uddannelsesparate. Og igennem den stadigt mere intense institutionalisering forsøger vi at sikre, at børn og unge bliver klar til arbejdsmarkedet. Og at de forstår konsekvenserne af deres egne valg.

Ret til sprækker i et travlt hverdagsliv

Men faktisk har børn og unge ret til fritid og til at lege. I FN's Børnekonvention fra 1989 hedder det i artikel 31, at deltagerstaterne anerkender barnets ret til hvile og fritid og til at lege. Så ligesom vi voksne skal værne om udviklingen af børn og unges læring og kvalifikationer, så skal vi samtidig give plads til hvile, fritid og leg. I nogle

tilfælde betyder det måske, at vi skal stikke piben ind og sætte parentes om ambitioner og strategier på børn og unges vegne. I stedet skal vi forsøge at finde ud af, hvad de faktisk ønsker sig, og hvad de har brug for i sprækkerne af et travlt hverdagsliv. Måske har de behov for bare at hænge ud i frikvarteret, smide sig i sofaen med en iPad eller stene på værelset med deres telefon. Måske er det fedt bare at mødes på fodboldbanen i kvarteret eller skateranlægget i midtbyen om aftenen – uden at skulle noget bestemt. 'Kunsten for de professionelle er derfor også at skabe rum, hvor den pædagogiske rationalitet er sat ud af kraft', som Jan Kampmann formulerer det. Måske gælder det samme for forældre og andre voksne? ■

Vil du vide mere

Læs BUPL's nye fritidssudspil 'Styrk børn og unge – skab bedre fritidsinstitutioner'

- Fordyb dig i:
- Lareau, Annette (2003). Unequal Childhoods. University of California Press.
 - Gulløv, Eva & Gilliam, Laura (2012) Civiliserende institutioner. Om idealer og distinktioner i opdragelse. Aarhus Universitetsforlag

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Af ph.d. og programleder David Thore Gravesen, VIA Pædagoguddannelsen, lektor Sidse Hølvig Mikkelsen, VIA Læreruddannelsen og lektor Peter Hornbæk Frostholm, VIA Pædagoguddannelsen

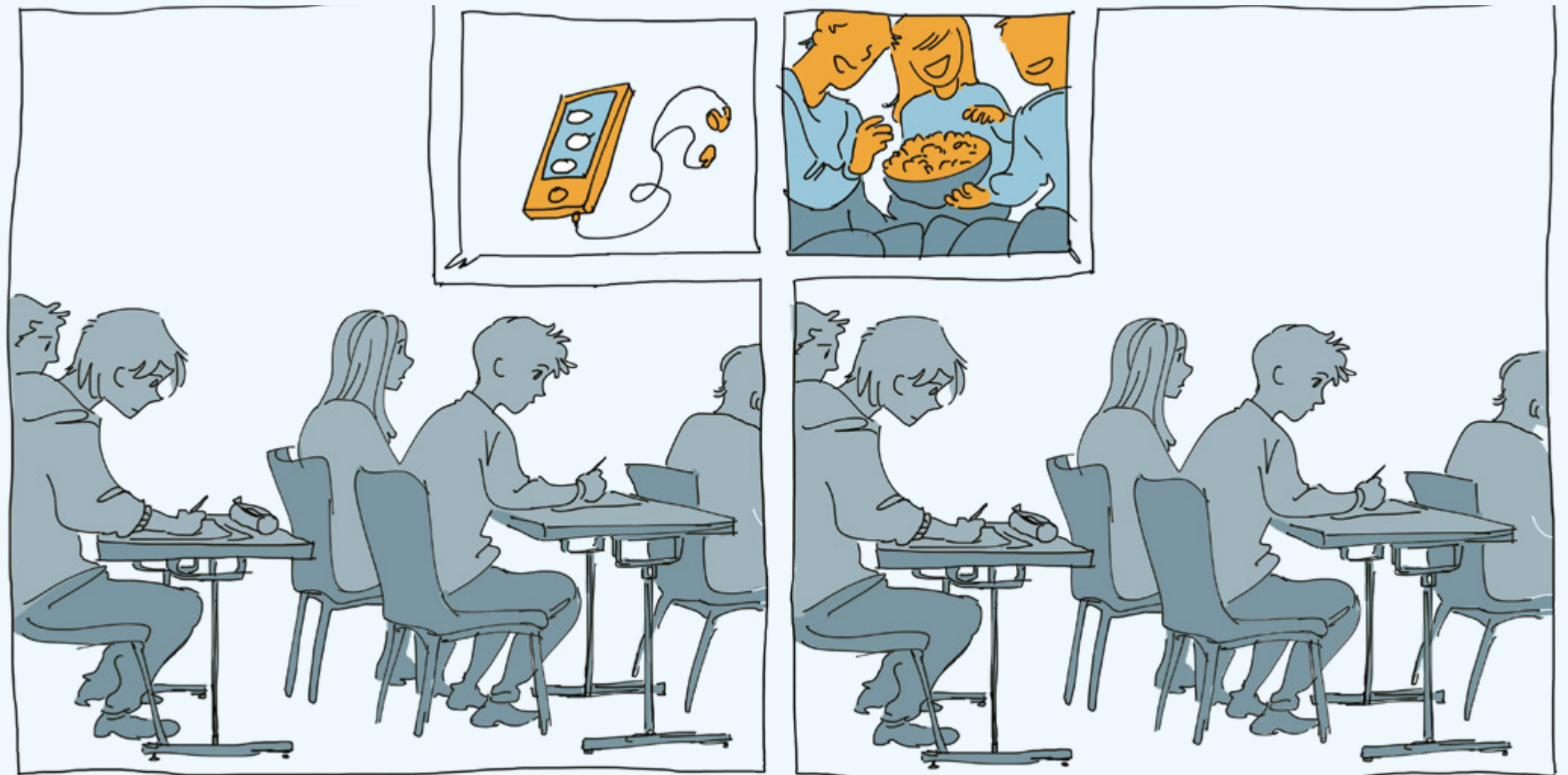
De privilegeredes børn har mest travlt

De velstillede børn har travlt med sport og klaverundervisning – mens de mindre velstillede får lov at hænge ud i sofaen med iPaden. For komplekse socioøkonomiske strukturer og pædagogiske intentioner gemmer sig bag hverdagslivets tilsyneladende almindelige rutiner.

Hverdagslivet er noget *helt almindeligt*. Noget vi alle er en del af hele tiden – og alle steder! Men børn og unges hverdagsliv er også forskelligt. Fra familie til familie, fra boligkvarter til boligkvarter og fra by til by. Nogle børn og unge har travlt og er under intenst voksen opsyn, mens andre har mere tid for sig selv eller med deres kammerater. Samtidig er hverdagslivet

indskrevet i socioøkonomiske strukturer, pædagogiske intentioner og samfundsmæssige forventninger. En kompleksitet, der har betydning for børn og unges dagligdag, muligheder og deltagelse.

Ingen tid til bare at hænge ud
Studier viser til eksempel, at social klasse faktisk har stor betydning for, hvor travlt børn

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

og unge har i deres hverdagsliv. I den inspirerende bog *Unequal Childhoods* illustrerer den amerikanske sociolog Anette Lareau, at børn og unge fra middelklassen og velstillede familier har langt mere travlt i fritiden end børn fra arbejderklassen. De velstillede børn har vældig travlt med fritidsaktiviteter ud over den almindelige skolegang, og deres forældre støtter og fastholder dem i disse aktiviteter. Fx. ved at køre dem frem og tilbage, støtte op om stævner i weekender, samt selvfølgelig ved at betale kontingenter. For børn og unge fra arbejderklassefamilier ser fritidslivet anderledes ud. Her er langt færre strukturerede aktiviteter. Der hænges mere ud med jævnaldrende og der ses mere tv.

Civiliserende institutioner
Danske undersøgelser viser lignende sammenhænge. Forskning peger på, at børn og unges fritidsliv er en vigtig komponent i deres samlede socialisering, og at privilegerede grupper ofte har en travl og mere struktureret hverdag. I et aktuelt forskningsprojekt *Forestillinger om ungdom og normalitet i provinsen*, undersøger vi i forskergruppen unges forestillinger om det normale. Her fortæller en informant fra et privilegeret kvarter, at han træner basket 8 gange om ugen og ofte først er hjemme 22. Til forskel fortæller de mindre velstillede unge, at de har masser af tid i hverdagen – tid de blandt andet bruger på at hænge ud på den lokale McDonald’s.

OM

David Thore Gravesen
dtg@via.dk

Ph.d. og lektor ved VIA Pædagoguddannelsen i Viborg og programleder for Børn og unges hverdagskultur.

David er optaget af børn og unges hverdagsliv, uddannelsesvalg og socialisering i offentlige byrum og af pædagogens rolle i folkeskolen.

David har redigeret en række udgivelser til pædagoguddannelsen, blandt andet antologien “Pædagogik i Skole og Fritid”, Hans Reitzels Forlag

OM

Sidse Hølvig Mikkelsen
sihm@via.dk

Lektor, VIA Læreruddannelsen i Skive og programmedarbejder ved Børn og unges hverdagsliv.

Sidse er optaget af ungdomskultur, tværprofessionelt samarbejde, lærings- og praksisfællesskaber og arbejder med undervisning, socialisering, udsatte børn og unge samt inkluderende undervisnings- og læringsprocesser.

OM

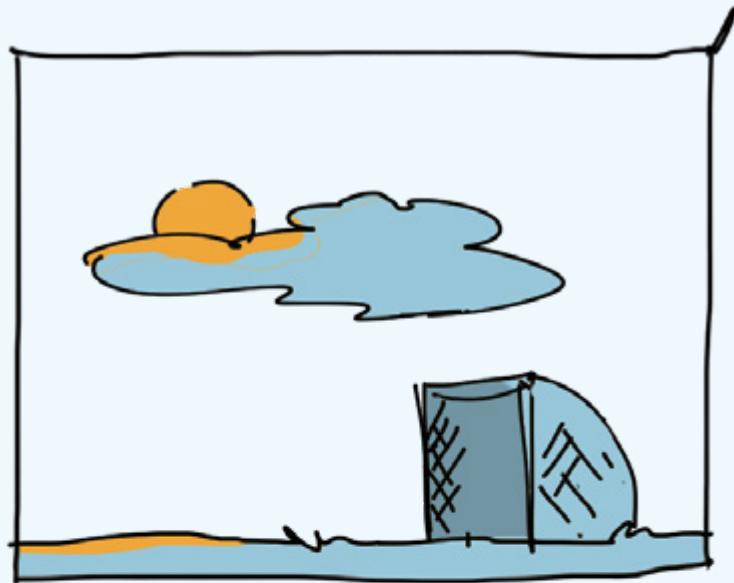
Peter Hornbæk Frostholt
phf@via.dk

Lektor, VIA Pædagoguddannelsen i Ikast og programmedarbejder ved Børn og unges hverdagsliv

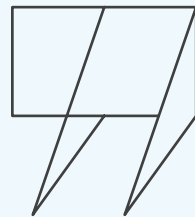
Peter er optaget af identitetskonstruktioner, gruppeidentitet og selvfremsstilling.

Arbejder med antropologiske undersøgelser af børn og unge i marginaliserede positioner og etniske minoritetsgrupper.

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

For børn og unge fra arbejderklassefamilier ser fritidslivet anderledes ud. **Her er langt færre strukturerede aktiviteter, der hænges mere ud med jævnaldrende og der ses mere TV.**

I antologien *Civiliserende institutioner* finder forskerne Eva Gulløv og Laura Gilliam, at opdragelsesstrategier er forskellige alt efter familiens socioøkonomiske status. Og mange forskere i Danmark er bekymrede for, at fattige familier på sociale ydelser ikke har råd til at melde deres børn til fritidsaktiviteter. Idrætsforsker Annette Michelsen La Cour taler i den forbindelse om, at børn kan blive dobbelt udelukket, fordi de både går glip af den konkrete læring, fx fodbold, og heller

ikke bliver trænet i at aflæse de sociale koder og spilleregler, som også er en del af fritidsaktiviteten.

Det hverdagsliv, der for en umiddelbar betragtning kan synes almindeligt og lige for alle, har altså afgørende betydning for de udfoldelses- og udviklingsmuligheder, som børn og unge tilbydes – og omvendt. Den viden er vigtig for alle, der arbejder professionelt med børn og unge og har et medansvar for, at deres potentialer folder sig ud. ■

Vil du vide mere

Find flere artikler om børn og unges kultur, fritidsliv og valg af uddannelse [her](#)

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Af pædagogstuderende Annemette Lund, VIA Pædagoguddannelsen

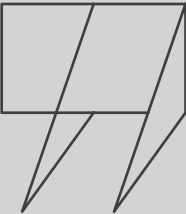
"Vis mig, hvor I hænger ud ..."

Snør skoene, sæt det ene ben foran det andet og opsøg de steder, de unge ellers bare taler om. Det er idéen bag walk and talk metoden, som talentstuderende Annemette Lund afprøvede i et forskningsprojekt. Resultatet var mere nuanceret viden og en langt større forståelse for de unges måder at hænge ud på efter skoletid.

SKOLEREFORMEN – HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Da jeg stod ved rampen sammen med drengene, kunne jeg både se og mærke den afslappethed og coolness, der er over stedet.

Skaterrampen ligger øde hen her lige over middag. Jeg og den gruppe unge, jeg følges med, stopper ved det lidt rampone-rede område. Det er det første stop på vores fælles walk and talk gennem byen. Pigerne stiller sig et stykke fra banen sammen med mig. De er ikke så vant til at komme her. Det er drengene derimod! De smider, hvad de har i hænderne, og hopper ned på rampen – også selvom de ikke har deres skateboards med. De hænger ud her efter skole, fortæller de, og deres afslappede og mål-rettede kropssprog vidner om deres fortrolighed med stedet, og det de gør her.

Walk and talk afdækker anden form for viden
walk and talk-metoden bruges ofte i forbindelse med under-visning eller møder, når målet er at skabe ny energi blandt deltagerne og opmuntre til mere uformelle snakke i min-

dre grupper. Men metoden kan også med fordel anvendes i en forskningssammenhæng, fx til indsamling af viden om unges relationer, oplevelser og hand-linger. Det var tilfældet i forsk-ningsprojektet *Forestillinger om ungdom og normalitet i provinsen*, som jeg deltog i som talentstuderende sammen med en gruppe forskere. I projektet var vi optaget af, hvordan elever i 8. klasse dispo-nerer deres helt frie og ikke-or-ganiserede tid. Hvad laver de, og hvor 'hænger de ud'? Ved at kombinere walk and talk-metodens fysiske og visuelle elementer og traditionelle inter-viewspørgsmål etablerede vi en anderledes situation end den, det er muligt at skabe gennem et almindeligt interview i mere formelle rammer. Det betød, at vi fik adgang til flere informa-tioner om de unge. Og at vi på forskellig vis fik nuanceret og præciseret vores samlede forsk-ningsfund.

Indsamling af viden på flere måder
I projektet indledte vi vores videnindsamling om de unges frie tid ved at afholde en række workshops. Her deltog unge fra 8. klasse på tre forskellige sko-ler i en mellemstor provinsby. Forskergruppen faciliterede workshopperne, og gennem de unges bidrag tegnede der sig et første billede af deres fritidsin-teresser og relationer, ligesom vi fik indblik i betydningsfulde steder, hvor de 'hænger ud'. Informationerne fra de forskel-lige workshops blev fulgt op af fokusgruppeinterviews. Her fik vi mulighed for at spørge endnu mere ind til de betydningsfulde steder, de unge havde frem-hævet. Igennem interviewene blev det samtidig tydeligt, at det var svært for de unge helt at beskrive, hvorfor det var rart at være et bestemt sted. Eller hvad stedet eller området kunne bruges til. Derfor gav det også rigtig god mening at

OM

Annemette Lund Kjær
231657@via.dk

Pædagogstuderende, VIA Pædagoguddannelsen i Randers, talentstuderende ved forsknings-programmet Børn og unges hver-dagsliv.

Annemette har valgt special-iseringer dagtibus og afslutter sin pædagoguddannelse sommeren 2018.

Hun er især optaget af pædago-gisk antropologi og etnografiske metoder.

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

afslutte vores indsamling af viden med en walk and talk-tur gennem byen sammen med eleverne. Undervejs indlagde vi bevidst stop på de steder, eleverne havde fremhævet i interviewene: Fx skaterrampen,

hvor flere af drengene i klassen bruger tid efter skole. Og det lokale supermarked REMA 1000, hvor mange, både piger og drenge, bruger deres frikvarter på at hente mad eller snacks.

NUANCER PÅ HVERDAGSLIVET

“Walk and Talk metoden udvidede og nuancerede de informationer, jeg indsamlede i forskningsprojektet “Forestillinger om ungdom og normalitet i provinsen”, forklarer Annemette Lund, der har fulgt et forskerteam.

Walk and talk sætter sanserne i spil
Idéen med walk and talk-metoden er at få en konkret, sanselig dimension ind i dialogen med informanterne. For det første sker der noget mellem samtaleparterne, når vi bevæger os sideværts med hinanden. Der opstår et mere uformelt og afslappet rum imellem os, og spørgsmål virker ikke så konfronterende, som når man sidder over for hinanden i en almindelig interviewsituation. Det bliver samtidig lettere at tage afsæt i de konkrete visuelle indtryk, vi møder på vejen og inddrage dem i samtalen. Hjernen arbejder anderledes, når kroppen er i bevægelse. Og de unges erindring blev opfrisket og aktiveret på en anderledes måde, når vi opsøgte de konkrete steder, de havde fortalt om i workshop og fokusgruppeinterviews.
Da de unge nævnte skaterrampen i fokusgruppeinterviewet,

skabte jeg som interviewer mit eget billede af en skaterrampe. Helt anderledes end den, de unge præsenterede for mig. Da jeg stod ved rampen sammen med drengene, kunne jeg både se og mærke den afslappethed og coolness, der er over stedet. Jeg kunne se drengene interagere med hinanden og fjolle rundt på banen uden skateboards. På den måde fik jeg flere og mere detaljerede informationer fra mine informanter i forhold til at indsamle viden og forstå, hvorfor de unge hænger ud her.
Med risiko for udfald
I vores brug af walk and talk-metoden oplevede vi også en række udfordringer. For med vores valg om at flytte interviewet ud fra det mere formelle og lukkede rum, og ind i et åbent og frit rum, oplevede vi, at fokus og opmærksomhed hurtigere kunne forstyrres. Både hos informanten og os som inter-

Fem tips når du bruger Walk and Talk som metode

1. Walk and Talk fungerer bedst i mindre grupper og gerne i par. Med større grupper kan du indlægge små stop, hvor det er muligt at stille spørgsmål, reflektere over det I ser eller samle op.
2. Forbered dig grundigt og lav en plan eller en spørgeguide. Medbring evt. iPad eller telefon, så du kan skrive noter eller dokumentere med billeder undervejs.
3. Vælg ruten, inden I tager afsted, så I ikke distraheres undervejs. Vælg evt. en anfører, der kan vise vej
4. Sluk jeres telefoner. Udnyt, at distraktionsniveauet er lavere her.
5. Mind om, at Walk and Talk kræver påklædning og fodtøj alt efter vejret, før I går.

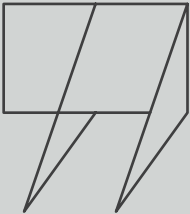
SKOLEREFORMEN – HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

METODEKOMBINATORIK

”Kombinationen af forskellige metoder førte os dybere ned i materien og hjalp os med at få mere sanselige vinkler på undersøgelsesspørgsmålet”, forklarer talentstuderende Annemette Lund.
Foto: Erika Zimmer Brandt

Idéen med Walk and Talk metoden er, at få en konkret, **sanselig dimension ind i dialogen med informanterne.**

viewere. Det er derfor nødvendigt at gøre sig overvejelser om, hvorvidt man bedst muligt kan holde eller genoprette koncentrationen, når man tilrettelægger walk and talk-turen. Det kan fx ske ved at lave klare aftaler om ruten og stoppestederne og sørge for, at antallet af informanter ikke er for højt.

Snør skoene og kom ud at gå

Walk and talk kan med fordel bruges som metode inden for andre pædagogiske områder: I klassiske observationer af børnehavebørn eller ved mere specifik empiriindsamling i udviklingsprojekter. Walk and talk kan skabe et mere åbent og ufor-

melt rum for informantens fortællinger, og metoden kan derfor bruges med alle målgrupper og med forskelligartede pædagogiske mål for øje. Metoden og de kvaliteter, der knytter sig til den, vil formentlig også være konstruktiv og frugtbar i en personalesammenhæng. Gående stuemøder eller walk and talk-supervision er en oplagt mulighed. Så snør skoene og sæt det ene ben foran det andet. ■

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Af lektor Sidse Hølvig Mikkelsen, VIA Læreruddannelsen, ph.d. og lektor David Thore Gravesen og lektor Peter Hornbæk Frostholm, VIA Pædagoguddannelsen

"Bare en lille pakke snus i baglommen"

Alkohol- og rygepraksisser hos 14-15 årige kan være en nøgle til at forstå de unges søgen efter fællesskaber. Det viser et forskningsprojekt, der sætter parentes om de åbenlyse sundhedsmæssige konsekvenser ved unges forbrug af alkohol og tobak. Og i stedet peger på rusmidlernes funktion som symbolske identitetsmarkører hos de unge.

FÆLLESSKAB

Rygning og alkohol kan være en vigtig identitetsmarkør for unge. Både for de, der tager afstand og de, der vælger at gå all in.

"Jeg kan ikke lide de unge derude. Det er sådan nogle, der måske ryger i vores alder." Udsagnet stammer fra en pige i 8. klasse fra en mellemstor jysk provinsbys velhaverkvarter. Og kommer som en klar afstandstagen fra de unge, der går i den nærliggende skole i bymidtens ghettokvarter.

I forskningsprojektet "Forestillinger om ungdom og normalitet i provinsen" undersøger vi gennem interviews og workshops 70 8. klasse elevers bevægelser i, forståelser af og forestillinger om deres hverdags- og fritidsliv. Vi ser på, hvordan de unge agerer i mødet mellem de ydre samfundsmæssige strukturer og præstationskrav, der myndigt udstikkes. Og de

indre personlige motivationer, ønsker og drømme, de unge har.

Forskningsprojektet zoomer blandt andet ind på de unges alkohol- og rygepraksisser og prøver at forstå, hvordan disse praksisser for nogle af undersøgelsens unge er udgangspunktet for et meningsfuldt samvær og for andre det modsatte.

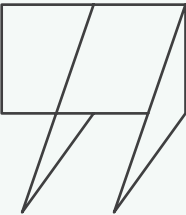
Ændret fokus åbner for ny viden

Unge alkoholforbrug og rygevaner bliver ofte både videnskabeligt og i medier behandlet ud fra en dagsorden om forebyggelse. Og med et sigte på i videst muligt omfang at forhindre og udskyde druk og rygning længst muligt. Men vores data fra forskningsprojektet viser samtidig, at ryge- og alkoholpraksisser også kan forstås i en anden optik. En optik, der fjerner blikket fra de åbenlyse negative, helbredsmæssige konsekvenser. I stedet fokuserer det på og forsøger at forstå, hvordan de unge meningsfuldt bruger rygning og alkohol som symbolske markeringer i deres identitetsarbejde og i fællesskabsdannelser i hverdagslivet.

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Rygning og alkohol udgør helt særlige identitetsmarkører.

Med dette fokus på de unges egenforståelser af deres hverdagslige praksisser, kan vi blive klogere på, hvordan unge forstår sig selv sammen med og i modsætning til andre unge. Og hvordan de fritidsfællesskaber de indgår i konstitueres og får betydning for deres (selv-)forståelser og handlinger. Således kan vi måske få øjnene op for nye veje og voksenroller i det pædagogiske arbejde med unge.

Øl og tobak som identitetsmarkører

Igennem vores tid sammen med de unge, og gennem de data vi indsamler, bliver det tydeligt, at rygning og alkohol udgør helt særlige identitetsmarkører. Og at der opstår klare grænsedragninger i de ungegrupperinger, vi undersøger. Mellem de, der gør det og de, der ikke gør. Pigen fra før fortæller videre: "Jeg kunne slet ikke finde på at være omkring den skole. Det er

danske børn, men de er sådan... De ryger hash og sådan noget. De er ret syge ... Jeg kunne i hvert fald ikke finde på at være venner med dem, tror jeg ikke ... Det er også tøjmoden og sådan. Jeg ved det ikke. Og – så ryger mange af dem. Man tænker bare: "Du er fjorten!". De drikker også og lægger My Stories ud på Snappen, hvor de har meget lidt tøj på."

I forsøget på at definere sig selv som ung og således også skabe identitetsmarkører og selvforståelse er det tydeligt, at de unge meget ofte gør det i en negativ opposition til en anden slags unge. Her de unge fra byens brokvarterer. Her er rygning og alkohol vigtige markører, der kan levere distance og positionere hende og hendes gruppe som noget andet (og bedre). På den måde skabes en gruppetilhørsfølelse i opposition til en anden gruppe af unge i byen. De sociale påvirkninger og udveks-

linger der foregår, eksempelvis via Snapchats My Stories, er væsentlige elementer i denne proces. Det handler om, hvad der i ungegruppen tilskrives værdi og udgør normen for den 'rigtige' eller anerkendte ungeadfærd.

Generalisering og kategorisering som strategi

For den engelske sociolog Richard Jenkins er det netop disse sociale påvirkninger og udvekslinger i hverdagslivet, der former menneskers identiteter, selvforståelser og væremåder. Motivet for at klassificere og definere 'de andre' opstår som følge af behovet for at skabe mening for sig selv og sin egen gruppe, siger Jenkins. Og en måde at håndtere det at være ung i et fællesskab i en stadig mere kompleks verden. Således navigerer de unge, vi har mødt, gennem generaliseringer og kategoriseringer af hinanden og de andre. Det sker

UDEN LØFTET PEGEFINGER

"Vi er optaget af at afdække de unges handlemotiver. Istedet for formandende pegefingre, skal vi forsøge at forstå, hvorfor de fx vælger at ryge", forklarer forsker-teamet bag projektet.

i en hverdag præget af forskellige sociale ytringer og interaktioner med andre unge, der danner base for en sammenhængende forståelse af, hvem vi er. Derfor kan en legitim adfærd i en ungegruppe være helt bandlyst i en anden. En af de interviewede drenge fra projektet fortæller: "Snus [...] det er rigtig udbredt og populært. Bare også at have sådan en lille snuspakke omme i baglommen, så den er rigtig tydelig."

Kommentaren viser, at drengen, tydeligvis tilskriver tobak en anden værdi end pigen fra det andet kvarter. Drengen går i skole i en forstad til byen, hvor også alkohol indgår som en for de unge værdifuld del af deres fællesskaber, ligesom de unge fra skolen i byens centrum: "Altså, jeg og nogle af mine veninder tager til fest hver weekend. Og drikker os fulde og sådan noget. Og gør nogle dumme ting".

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Senere fortæller pigen at, de der ikke drikker til fester, faktisk er både kedelige og sygt nederen. På den måde værditilskriver hun andre unges forhold til alkohol og tobak meget forskelligt og udtaler sig på samme tid ofte meget negativt om de andre unges ryge- og drikkevaner.

Skarpe symbolske grænser og legitime fællesskaber

Pointen er, at de unge er lige så meget i færd med at understøtte og konsolidere deres egne tilhørsforhold til en bestemt udvalgt gruppering, som de er i færd med at udgrænse og kategorisere andre ungegrupperinger. Rygning, druk og snus som social praksis skaber skarpe symbolske grænser, idet det adskiller 'dem' fra 'os'. På den ene skole er det socialt bandlyst, og på den anden fungerer det som det sociale lim i de anerkendte grupperinger.

IDENTITETSMARKØR

”En smøg i mundvigen er en klar markør for, om du er med eller ikke med i et bestemt fællesskab”, forklarer lektor Sidse Høvig Mikkelsen.

Således tilbyder rygning og druk sig som symbolske identitetsmarkører og er med til at definere de legitime og vigtige fællesskaber for de unge.

Kom tættere på de unge

Derfor kan det også være svært som ung at træde uden for normen og de anerkendte og legitime fællesskaber. Den herskende forståelse af, at unge i dag er påstået frisatte fra traditioner og frit kan vælge deres egne veje, fremstår noget naiv set i lyset af vores interview med 70 unge fra tre vidt forskellige socialøkonomiske baggrunde og geografiske arenaer. I det pædagogiske arbejde bør der være særlig opmærksomhed på de unges perspektiver, fortællinger og forståelser af, hvad der er legitimt og hvordan de konkrete fællesskaber konstituerer sig. De unge må forstås som medskabere af hinandens deltagelsesmuligheder.

Fremfor at indtage formanende positioner, der myndigt udpeger den rette vej for de unge, må vi tættere på de unges optaget-hed for at gennemskue engagementer og handlemotiver. Motiver, der kan støtte vores forståelse af og arbejde med de unge i skoler og klubber. ■

Projektet kort

Projektet ”Forestillinger om ungdom og normalitet i provinsen” hører hjemme i programmet Børn og Unge’s hverdagsliv og undersøger unges bevægelser i, forståelser af og forestillinger om deres hverdags- og fritidsliv.

Projektet undersøger blandt andet, hvordan de unge forbruger den tid, de har til rådighed mellem skolelivet og andre mere pædagogisk strukturerede aktiviteter. Og hvad de tilskriver værdi i hverdagslivets ikke-pædagogiserede rum.

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Af lektor Peter Hornbæk Frostholt, VIA Pædagoguddannelsen, lektor Sidse Hølvig Mikkelsen, VIA Læreruddannelsen og ph.d. og lektor David Thore Gravesen, VIA Pædagoguddannelsen

"Hjernen – den slår bare fra..."

Hvilke konsekvenser får det for unges forestilling om tid og frihed, når skoledagen forlænges og lægger beslag på fritidslivet? Og hvordan balancerer de unge stigende krav om uddannelsesparathed med ungdomslivets almindelige kvaler? Det undersøger en gruppe forskere i en interviewundersøgelse med 70 unge.

"Jeg synes bare, at vores skoledag er for lang. Den behøver ikke engang være meget mindre... Det kunne bare være til klokken to, og så ville det være bedre". Sådan fortæller Sofie, en 8.-klasses elev fra en mindre provinsforstad i Jylland, når snakken falder på den helt normale skoledag. Og konsekvenserne af den skolereform, der blev implementeret i alle danske folkeskoler fra skoleårets start i 2014. Signe, der også går i 8.klasse, er enig med sin klassekammerat: "Den sidste time gør bare meget. Den gør dig træt, og du kan ikke koncentrere dig", forklarer hun, og Sofie fortsætter sit svar på interviewerens spørgsmål: "Jeg er fuldkommen væk i den sidste time. Hjernen – den slår bare fra. Den gider ikke mere".

Ændrede vilkår for unges hverdagsliv

Udsagnene beretter om den hverdag, unge skoleelever lever i. En udvidet skolehverdag, som har sat sit aftryk på det samlede hverdagsliv hos de konkrete unge, vi interviewede, der er en del af forskningsprojektet *Forestillinger om ungdom og normalitet i provinsen*. Og formodentlig også på andre unge landet over. For med 11.000 skolebænkede og pædagogisk strukturerede timer gennem et skoleliv, må

implementeringen af skolereformen nødvendigvis få konsekvenser. Ikke mindst i forhold til, hvordan børn og unge får mulighed for at tilgodese, varetage og prioritere andre aspekter af deres børne- og ungdomshverdagsliv. Hvad sker der med fodboldtræningen, guitarundervisningen, fritidsjobbet, vennerne, hunden og mor og far, når skoledagen forlænges? Hvordan bliver der tid og plads til alt det udenfor skolen, der faktisk betyder noget? Disse, og en række andre spørgsmål,

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

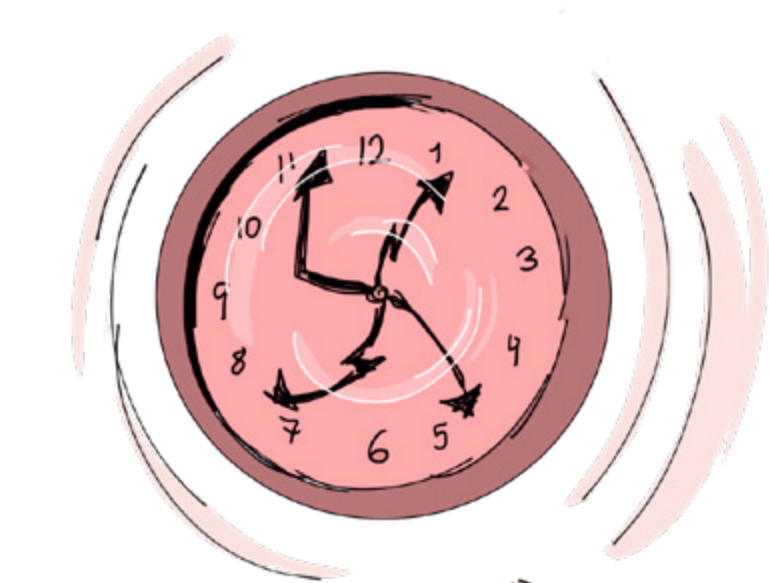

stillede vi 70 unge fra tre forskellige skoler.

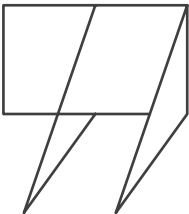
Tid til det hele?

Når vi spurgte de unge, om de har tid til det hele, svarer 8. klassens eleverne Johanne, Fie og Mikkel i dialog med hinanden: "Hmm ... Ja, tid er svært. Det er virkelig noget med at prioritere dét, man gerne vil". Og Mikkel tilføjer: "Ja, du står op, spiser morgenmad, tager i skole, tager hjem, spiser aftensmad og går i seng".

Når vi spørger til, om det er sådan et normalt ungdomsliv ser ud, svarer Johanne: "Ja ... Ej, der er sikkert nogle unge, så er de lige ude og fester, og så går de hjem og i seng, men sådan er det ikke her ... ". Og Fie fortsætter: "Så hører man tit om, at folk bare tager den uddannelse, de gerne vil. Men hvad, hvis man ikke ved, hvad, man vil? Hvad hvis man begynder på et eller andet, og man så bare opdager hen ad vejen, at man ikke gider

Projektet har som formål at undersøge de unges egne fortællinger og forestillinger om det hverdagslige ungdomsliv.

det? Johanne supplerer: "Så bliver der uddannelseslofter!" – "Ja, og så får man stress!". Som det bliver tydeligt i disse korte uddrag fra det samlede interviewmateriale, fornemmer de unge tydeligt, hvordan den tid, de kan afsætte til selvinitierede og selvstyrede (fritids-)aktiviteter, er væsentligt reduceret med implementeringen af skolereformens. Det gælder tiden til at arrangere og være med til fester, tid til bare at hænge ud eller til at lave ingenting. Hverdagen bliver i stedet et mønster af nødvendige rutiner – stå op, morgenmad, skole, hjem, aftensmad, sengetid – og så forfra igen i morgen. Det får naturligvis betydning for de unges oplevelser af deres hverdagsliv. Og de aktiviteter, strukturerede som ustrukturerede, de finder det muligt og meningsfuldt at indgå i. Og undersøgelsens samlede materiale peger på, at det er en svær balancegang for mange af de unge.

Uddan dig!

Uddannelse er et statslig kerneimperativ i Danmark: Uddan dig! lyder kravet. Og de unges liv er i dag udspændt i en særdeles kompleks samfundsmæssig sammenhæng, hvor globaliseringens konsekvenser slår igennem på den danske uddannelses- og skolepolitik. Det reflekterer Fie over i uddraget ovenfor, når hun fortæller om udfordringerne med at vælge den rigtige uddannelse.

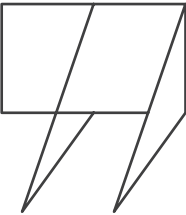
Skolereformen i tal

- I august 2014 trådte skolereformen i kraft. Det betød en forøgelse af de danske skoleelevers tilstedeværelse i skolen gennem:
 - obligatoriske lektiecaféer
 - understøttende undervisning
 - yderligere undervisningstimer
- Danske skoleelever bruger ca. 11.000 timer på skolebænken i løbet af deres skolegang
- Gennemsnitligt bruger elever i de 35 OECD-lande 7000 timer på skolebænken
- Australiske børn topper listen foran de danske børn med flest skoletimer

SKOLEREFORMEN - HVERDAGSLIVETS VEN ELLER FJENDE?

Vores resultater peger på, at en af konsekvenserne af reformen bliver småstressede og udkørte unge.

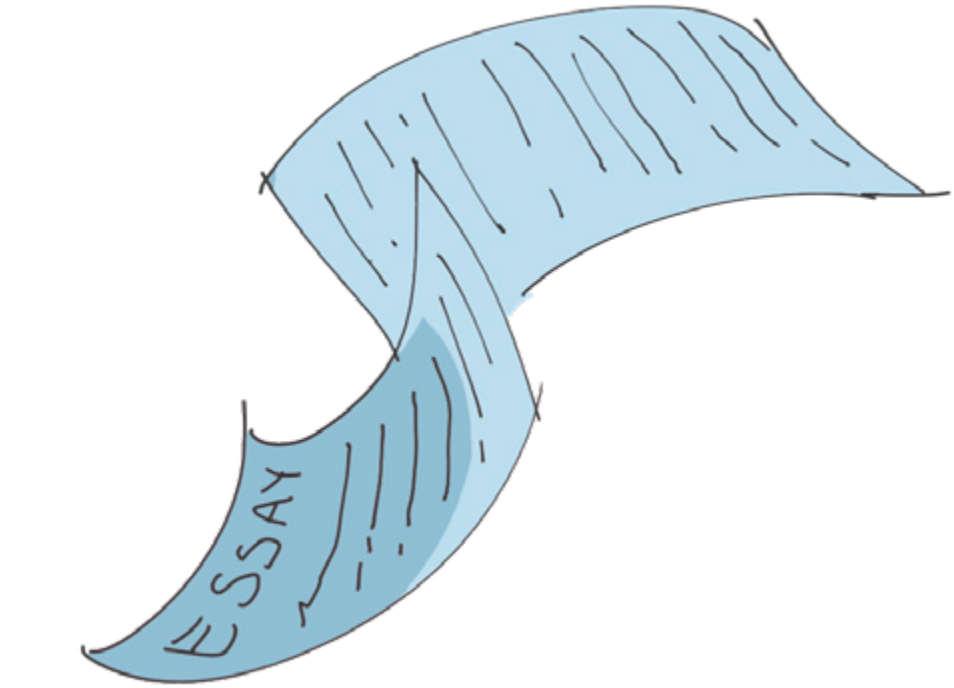

I 8. klasse er vurderinger af uddannelsesparathed og refleksioner over fremtidens uddannelsesvalg med dertilhørende uddannelseslofter, blevet en del af skolehverdagens pensum for de unge. Og som pigerne ligeledes fremhæver, er det med til at presse – ” og så får man stress!”, som de konkluderer. Professor i sociale forhold Jean-Pierre Tabin peger i sin artikel ”Active social policies revisited by social workers” på, at staten bliver stadig mere tydeligt tilstede i borgernes hverdagsliv og på den måde indirekte påberåber sig retten til at udstikke ordrer om unges gøren og laden (Tabin & Perriard, 2016). Når vi pålægger de unge at tage stilling til fremtid og uddannelse, synes konsekvenserne at være trætte, drænede og stressede unge. Den forlængede pædagogiske hverdag, driver de unge til at navigere i og foretage tydelige prioriteringer og

sorterringer og tackle hverdagslivets implicitte til- og fravalg. De bliver tvunget til at finde en balancegang mellem det statslige uddannelsesimperativ, altså kravet om at passe skole, lave lektier og blive uddannelsesparate, og så ungdomslivets almindelige hverdagskvaler. Undersøgelsen viser, at det er store krav at stille til elever i 8. klasse.

De umiddelbare konsekvenser

Hvad de langsigtede konsekvenser af skolereformen bliver, ved endnu ingen. Vores undersøgelse har som formål at undersøge de unges egne fortællinger og forestillinger om det hverdagsdaglige ungdomsliv – blandt andet i forlængelse af reformens implementering. Vores resultater peger på, at en af konsekvenserne af reformen bliver småstressede og udkørte unge. Unge, som får svært ved at få enderne til at mødes i hverdagen, hvad angår

tid til det hele – familie, venner, sport, fester og skærmtid. Som fagprofessionel – lærer såvel som pædagog – står man hver dag i den pædagogiske praksis og må tage stilling til, ud fra bedste evne og faglige argumenter at tilgodese børn og unges opdragelse, dannelse og generelle trivsel. I forlængelse af skolereformen og andre statslige uddannelseskrav bliver opgaven som professionel praktiker at oversætte politiske krav til konkrete pædagogiske initiativer. Flertallet af de adspurgte unge peger på, at løsningen med flere pædagogisk strukturerede initiativer i folkeskolerne i højere grad gør dem mere trætte end uddannelsesparate. ■

Projektet kort

Projektet ”Forestillinger om ungdom og normalitet i provinsen” har undersøgt omkring 70 8. klasse elevers bevægelser i, forståelser af og forestillinger om deres hverdags- og fritidsliv i mødet mellem de ydre samfundsmæssige strukturer og præstationskrav. Og indre personlige motivationer, ønsker og drømme.

Målet er at finde svar på, hvordan de unge forstår og håndterer hverdagslivet, herunder den nye virkelighed efter reformen. Hvor de unges egentid er forkortet, mens de læringsstrukturerede, pædagogiserede aktiviteter er forøgede.

To talentstuderende fra pædagoguddannelsen har været tilknyttet projektet.

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

Af adjunkt Majken Svane Hansen og lektor Heidi Stensman Pugh, VIA Pædagoguddannelsen

Børn som youtubere – de kan noget særligt

De sociale medier er en lige så central og naturlig del af børns hverdagsliv som skole, hjem og fritidsklub. Og for de børn, der kalder sig selv "youtubere", bruges de online platforme især til at udvikle digitale skills og til at forfine kommunikationen i samspil med deres følgere i onlinefællesskabet.

Hvad vil det sige at være "youtuber", når man er 10 år? I forskningsprojektet *Børn som youtubere og deres digitale deltagelse* har vi fulgt og interviewet 9-12 årige børn, der har deres egen Youtube kanal

Alt det voksne ikke forstår

At filme hverdagssituationer kan virke formålsløst og iscenesat. Verbale udtryk og gestikken kan forekomme fuldstændig uforståelig. Og som voksen og professionel kan man spørge

Se videoen. Følg Ida og Albas tur i kælderens.

sig selv, hvorfor det overhovedet er fedt at vise til sine følgere, at man kaster en flaske i slowmotion.

Men vores interviews og observationer bekræfter, at der er så meget, vi voksne ikke forstår! Bag børnenes digitale udtryk og deltagelse på YouTube gemmer sig mange overvejelser, strategier og intentioner, som ofte overskygges af de voksnes bekymringer. De potentielle farer eller den risiko, der er knyttet til onlinelivet, skal

fortsat tages alvorligt. Men det skal den viden og de evner, som børn opbygger som youtubere bestemt også. Vores undersøgelse viser, at professionelle voksne kan lære meget af de producerende børn og med fordel kan inddrage den nye viden i vores pædagogiske arbejde.

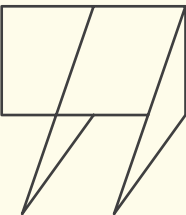
Det kræver særlige skills at være youtuber

"Jeg ser mest på dem, jeg følger og om deres film er klippet godt. Om de er gode til at

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

Inspiration fra følgere giver direkte **input og impuls** til at skabe indhold.

redigere. fortæller Ida på 11 år og fortsætter: "Altså, at man har gode redigerings skills. Det er det vigtigste, synes jeg. For ellers gider de jo ikke at gøre noget ud af, at andre kigger på. Så virker det bare til, at de er ligeglade med os, der kigger på. Det tænker jeg altid på, når jeg laver mine film [...] Tit giver jeg også kommentar på mine venners kanal, når de har lavet en flot film. Og de spørger mig om gode råd til at gøre filmen bedre". Idas udsagn viser en ny form for fællesskab, hvor inspiration fra følgere giver direkte input og impuls til at skabe – og som det fremgår af Idas refleksioner, står indholdet ikke alene. Det handler ikke om at publicere alt, hvad man laver. De selekterer og opfinder udtryk. Og det kræver derfor særlige produktive og redigeringsmæssige skills at være youtuber. Noget, børnene italesætter, som øget bevidsthed om, at kommunikationen

er gensidig. I processen med at producere YouTube videoerne øver, imiterer og afprøver børnene derfor deres budskab. De fejler og film bliver kasseret indtil lyd, tekst, billeder og effekter spiller sammen. For der er én i den anden ende, som skal kigge på det – og som potentielt vil give feedback.

Uddannet på børneværelset
En anden 11 årig pige, der bliver interviewet i projektet, er i gang med at lave en YouTube video på sit værelse. Hun har en mobiltelefon i hånden, computeren på sengen, en iPad med en påsat mikrofon til lyd og en reflektor til at lave godt lys. Udstyret skal bruges til at lave en film. Men først beder hun sit publikum på flere forskellige sociale medier om at komme med gode bud på, hvad hendes film skal handle om. Responsen er nu-og-her. Og med afsæt i kommentarer på sin Instagram profil produ-

OM

Majken Svane Hansen
mash@via.dk

Adjunkt VIA på Pædagoguddannelsen i Randers, hvor hun underviser i Medier og digital kultur, kommunikation og mediepædagogik på grund- og efteruddannelse.

Majken er optaget af børn og unges sociale brug af digitale medier og har deltaget i forskellige forskningsprojekter, som omhandler eksperimenterende fællesskaber med digitale medier i pædagogisk praksis.

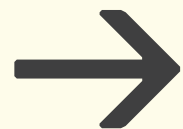
OM

Heidi Stensman Pugh
hepu@via.dk

Lektor på VIA Pædagoguddannelsen i Ikast i valgmodulet Medier og digital kultur samt kommunikation og kultur.

Heidi interesserer sig særligt for medieleg, mediesociologi og formidling i et pædagogisk perspektiv. Medskaber af fyraftenskonferencen EDUMESS – digitalisering, læring, pædagogik på VIA Pædagoguddannelsen i Ikast.

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

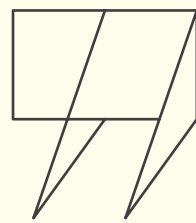
cerer hun materiale til sin YouTube kanal.

Et andet sted spørger 10 årige Christoffer direkte og spontant sine følgere, midt i en af sine vlogs, om de har idéer til hans film. For han tror helt bestemt, at de kan hjælpe ham med at blive en bedre youtuber.

Digital selvdannelse

Den amerikanske uddannelsesforsker Marc Prensky taler i dag om 21st-century kids, hvor de digitale medier er med til at give børn det, vi kan kalde det 21. århundredes kompetencer, fx inden for kommunikation og samarbejde. Men han understreger også, at den viden og kunnen, som opstår i brugen af digitale medier, stærkt undervurderes (Prensky, 2016). I tråd med det, kan man vel sige, at børn som youtubere selv uddanner sig til at deltage i en udpræget online og visuel verden. Ved at se hinandens videoer lærer de fx, at der ikke

Bag børnenes digitale udtryk og deltagelse på YouTube gemmer der sig mange **overvejelser, strategier og intentioner, som ofte overskygges af de voksnes bekymringer.**

Se videoen. Ida præsenterer sit videoudstyr.

må være for lange og ligegyldige tomrum i formidlingen. At de må beherske evnen til at se sammenhængen i det visuelle udtryk ved at klippe videoen på en bestemt måde. Og at de, ved at vælge forvrængede stemmer til et slowmotion billede, kan understrege noget vigtigt eller dramatisk.

Det er på den måde ikke i skolen, men på børneværelset eller i frikvarteret, at kompetencer til at formidle og udtrykke sig multimodalt læres. Og under-

søgelsen peger derfor på, at youtubernes kompetencer med fordel kunne trækkes meget mere aktivt ind i pædagogiske rum – til glæde og læring for andre børn såvel som voksne. ■

Projektet kort

Forskningsprojektet "Børn som youtubere og deres digitale deltagelse" tager udgangspunkt i barnets eget perspektiv i at være youtuber.

I projektet undersøger vi, gennem interviews og adgang til deres produktioner, børnenes egne tanker om deres YouTube produktioner, samt deres erfaringer og holdninger til det at være skabende online.

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

Af adjunkt Majken Svane Hansen og lektor Heidi Stensman Pugh, VIA Pædagoguddannelsen

Det handler også om æstetik

Børnene er måske nok teknisk foran, når det kommer til at bruge de digitale platforme. Men pædagoger bør lære at tale YouTube'sk og se den pædagogiske værdi i børnenes online udtryksformer – så de kan gå i kritisk dialog med dem.

”Den film, hvor jeg viser alle mine læbepomader, er noget som jeg helt selv har fundet på. Jeg har ikke set andre gøre det på den måde. Det er min helt egen ide”. Sådan fortæller 11-årige Ida i en interviewundersøgelse, der vil tættere på, hvordan børn agerer som deltagere og bidragsydere på YouTube.

Fortællingen om læbepomade-videoen peger på, at vi har at gøre med børn, som ikke kun er konsumenter, men også producenter på de sociale medier – såkaldte prod-users (Axel Bruns, 2008). Igennem deres egne produktioner opøver de bevidsthed og viden, som

Se videoen. Christoffer søger inspiration hos sine følgere.

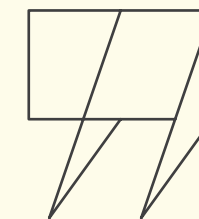
de bruger til at filtrere medieindtryk og vurdere kvaliteten af udtrykket. Med andre ord – de arbejder med æstetik!

Zoom ind på æstetik og identitetsarbejdet

”Den måde, jeg laver film på er noget, som er mig. Jeg filmer ikke bare en bane, men klipper det, så jeg bliver den sjove. Det er mere mig. Jeg viser ting i spillet, hvor min figur laver sjove ting og kommenterer samtidigt på det ”.

Et close-up billede fra en bane i et computerspil og en bestemt klippestil giver 10 årige Markus (fiktivt navn) mulighed for visuelt at fortælle noget, han

Vi har at gøre med børn, som ikke kun er konsumenter, **men også producenter på de sociale medier. Såkaldte prod-users.**

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

oplever som sit eget. Og her, som i andre medieproduktioner, hvor youtubere fx filmer computer-spil eller laver en madvideo, får medieæstetikken og de produktive skills betydning for børnenes digitale deltagelse. Fælles er også, at Youtube kanalen og de værktøjer, den rummer, er rammen for at arbejde kreativt. Det er her, børnene bliver inspireret af de dygtige og selv afprøver deres egne udtryk – ofte baseret på egne interesser. Hvis vi zoomer ind på de konkrete digitale eksperimenter, som er meningsfulde for børnene, så er der en særlig pædagogisk værdi i deres leg med udtryk, hvor de er ”native speakers”. Det vil sige, at der er en mening i at arbejde med det digitale sprog, som børn taler, eller nærmere skaber noget med. Og netop det at arbejde med det digitale sprog i det pædagogiske arbejde kan give mere plads hos børnene, for at skabe sit eget indtryk af verden og udfolde sig på egne præmisser – og ikke mindst mulighed for at lære at forstå og tolke digitale udtryk og derved bedre forstå sig selv i relation til den verden, de er en del af.

Et autentisk udtryk

Det kræver selvfølgelig tid at blive en såkaldt god youtuber. Men det er i legen og i kreativiteten med teknologi og æstetik, at de producerende børn bliver bevidste om, at den visuelle verden i dag på mange måder er en konstrueret virkelig-

KREATIVITET

Youtuberne eksperimenterer også med DIY-genren. De bliver inspireret af de dygtige, og afprøver selv deres egne kreative udtryk.

hed. Det får børnene selv øje på, når en pige fx er retoucheret for meget og ikke mere ligner sig selv. Eller når et produkt er for direkte eller overdrevent iscenesat. For ifølge børnene skal der nemlig være noget autentisk i det, de udtrykker i deres videoer.

Pædagogen har betydning for den digitale deltagelse

Eksemplerne viser, at det kan give god mening at give medie-æstetik og digitale udtryk fra fritidens sociale platforme en position i pædagogikken. I de skabende og produktive processer er børnene i gang med at danne sig selv, og det er altid pædagogens opgave at støtte den proces. Men betyder det så, at pædagoger skal have de samme skills som børnene? Eller at pædagoger selv skal lave YouTube videoer? På det spørgsmål svarer Jessi: ”Jeg ville ønske, at min mor kunne snakke musicalysk eller youtubsk, for så kunne vi tale sammen”.

Det handler altså ikke så meget om, at de voksne – forældre eller pædagoger – skal lave det samme som børnene. Men, at de sammen skal kunne tale om dét, som betyder noget. Vi kan blive bedre til at inddrage de skabende processer og børnenes kompetencer ved at snakke med på det digitale og visuelle sprog i vores pædagogiske arbejde. For selvom børnene opøver en viden om medieindtryk og –udtryk, så er det en bevidsthed, som på mange måder skal understøttes i dialog med voksne. Både som en vigtig del af deres generelle udvikling og som led i deres digitale dannelse. ■

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

Af adjunkt Majken Svane Hansen og lektor Heidi Stensman Pugh, VIA Pædagoguddannelsen

“Jeg har da min egen YouTube-kanal”

– børns fortællinger fra hverdagens onlineliv

Børn, der laver indhold på YouTube

- Opfinder egne udtryk med inspiration fra andre i online netværk
- Udvikler strategier for at deltage, navigere og håndtere online kommunikation
- Træner formidling- og redigeringsfærdigheder
- Arbejder aktivt med forskellige genrer

Når børn skal være online, kræver det robusthed, strategier og samtaler med de voksne. Det viser tre små fortællinger om hverdagens onlineliv, indfanget i et forskningsprojekt om børns online deltagelse på YouTube.

I forskningsprojektet *Børn som youtubere og deres digitale deltagelse* har vi undersøgt børns erfaringer med deres helt almindelige online hverdagsliv. I tre små udvalgte fortællinger bliver det tydeligt, at børnene nysgerrigt og kompetent udforsker den virtuelle scenes muligheder – men fortællingerne peger samtidig på behovet for, at nærværende voksne er med på sidelinjen.

Vi behøver ikke nødvendigvis at kunne eller ville det samme online som børnene. Men at overlade det til dem selv at skulle navigere i den online virkelighed, er at svinge dem. Der skal snakkes, spørges og støttes i en samtid, hvor store dele af fritiden, relationerne, identitetseksperimenterne og de kreative udtryk foregår i en virtuelle virkelighed.

Han er 10 år, har en gamerkanal på YouTube og er den yngste i en søskendeflok på tre. Han har længe plaget om at få en profil på Facebook. Da han endelig får lov, oplever han flere gange som ny facebookbruger, at opdateringer og delinger i hans newsfeed er forvirrende. Og han undrer sig over hvorfor. Han fortæller om en situation, hvor han på Facebook støder på en overskrift fra en dansk avis, der varsler, at jorden går under om en uge: “Jeg havde ondt i maven hele dagen” fortæller han. Til aftensmaden tager han mod til sig og taler med sin familie om overskriften.

Onlineindhold giver ondt i maven

Voksenstøtte in online-livet
Efterfølgende reflekterer hans mor over behovet for at være tættere på sønnens online bevægelser og erfaringer. Selvom han fremstår som fornuftig og velreflekteret, har han stadigvæk et betydeligt behov for voksenstøtte i sin online virkelighed. Han formår ikke altid selvstændigt at forholde sig kritisk til hensigten med den mange kommunikative informationer, han møder i sit online hverdagsliv.

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

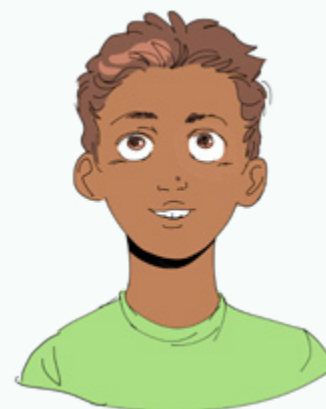
"Du skal stå ved dig selv"

Hun er 11 år. Går i skole, går til dans, hænger ud med vennerne. Og så er hun youtuber. Hun er ikke professionel. Det er bare en hobby – noget at lave, når der er tid og hun har lyst til at være kreativ. Hun har knap 100 følgere og vil gerne have flere. Men ikke nødvendigvis være rigtig kendt. Da hun var 8, begyndte hun at lave små film sammen med sin far. Han lærer hende om lys, lyd og redigering i forbindelse med filmproduktionerne. Hun vil gerne dele filmene med andre, men inden hun får lov til at oprette en YouTube kanal, har forældrene en snak med hende: Hvordan skal man opføre sig over for andre online? Hvad må man dele, hvem må man snakke med og hvor? Hun genfortæller samtalen med et smil. Det er alt sammen meget fornuftigt og rigtigt. Men den vigtigste del af samtalen er ikke reglerne for god opførelse eller forbuddene, fortæller hun. Det er tværtimod formaning: "Du skal stå ved dig selv".

De tester egen robusthed

Hun tænker længe over det udsagn. Det har gjort indtryk, og det er den centrale overvejelse for hende, når vi taler om at være youtuber: "Når du deler på YouTube eller andre steder, må du være forberedt på, at ikke alle vil kunne lide dig, eller det du laver", konkluderer hun.

At bidrage aktivt på de sociale medieplatforme er at eksperimentere med identitet og selvudtryk. En mulighed for prompte feedback på, hvem du er – på godt og ondt. Det online hverdagsliv er fyldt af vedvarende øvelser i at stå ved sig selv i mødet med publikums reaktion. Og netop den øvelse bliver en mulighed for at udvikle og teste egen robusthed sideløbende med de unges udvikling af kommunikationsevner og interaktion med omverdenen.

"... knep nu bare din mor ..."

Han er 9 år og har haft sin egen YouTube kanal i knapt et halvt år. Han har 15 følgere – familie og nogle få venner. Kanalen er offentlig, så alle kan se hans film, hvis de kan finde frem til dem. Kanalen er præget af leg, fantasi og fjollerier. Han er ikke særlig teknisk dygtig – det handler mest om legen. Følelsen af at være med og drømmen om at blive noget; det dér de andre er – de kendte youtubere.

Han vil være gamer, men han vil også gerne underholde. Hans små film er mest kopier af andres leg og udtryk: waterbottleflip, spisning af mærkeligt slik, drikkekonkurrencer, hvor sprut er udskiftet med æblejuice og præsentation af byggerier han har lavet i Minecraft.

Han har 10 film tilgængelig på sin kanal. De fleste har få likes og en enkel eller to kommentarer fra venner og familie. Og så er der den kommentar, der stritter – en ukendt person har kommenteret på en film, den unge youtuber har lavet med en legeskamler. "Knep nu bare din mor" står

der. 9 år gammel og forholdsvis ny på de sociale medieplatforme er det også en del af virkeligheden – bagsiden af medaljen – ved at stille sig ud på den virtuelle scene.

Håndtere de dårlige kommentarer

I interviews med de unge på YouTube fortæller de alle sammen om, at disse kommentarer er uundgåelige. Det handler ikke så meget om indholdet i de tarvelige kommentarer, men i langt højere grad om at have en strategi for, hvordan man håndterer dem. En gennemgående strategi vi møder, er at ignorere dem. "Hvis jeg efter to, tre ord kan se, at det er en negativ kommentar, så holder jeg bare op med at læse". "Jeg svarer aldrig på dårlige kommentarer til mine film, men jeg kan godt finde på at skriv "stop", hvis nogen skriver grimt til nogle af mine venners film". Det kræver robusthed, udtænkte strategier og løbende samtaler med de nærmeste voksne, at være online. ■

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

Af lektor Eva Thestrup Overvad og adjunkt Julie Skjelborg Frederiksen, VIA Pædagoguddannelsen

"Må vi godt gøre det her i virkeligheden?"

Forumteater og teaterleg åbner sprækker for nye, frisættende handlemønstre og inviterer til dialog om kønsnormer i skolen. Det viser et forskningsprojekt, der udfordrer eleverne i en 3. klasse og hjælper dem med at gentænke, hvad drenge kan, og hvad piger må i skolens hverdagsliv.

Lisa går i 3. A på en større midtjysk skole og er rigtig glad for at spille fodbold. Hun er også rigtig god til det. Hun dyrker fodbold i fritiden og bruger sine frikvartere på at spille med drengene i klassen. Lisa ville ønske, at flere piger ville være med. Men de vil hellere snakke. "Det er så træls, fordi man laver jo ikke rigtig noget ... Så går man jo bare rundt. Det er sjovere at spille fodbold, end det er at gå rundt og snakke", forklarer hun. Klassekammeraten Lasse synes, det ser sjovt ud, når pigerne spiller musical.ly på telefonerne (en app med sang

og musikvideoer). Når vi spørger ham, om der er noget i forhold til den måde drenge og piger er sammen på, han ville lave om, så svarer han: "Jeg ville ønske, det ikke var så akavet at lave musical.ly som dreng. Det er for det meste pigerne, der laver det ...". Elevernes udsagn vidner om, at der er plads til udvidelser af de mulighedsrum, som henholdsvis drenge og piger oplever i deres hverdagsliv i skolen. For mange af de muligheder, eleverne ser og udnytter, er stærkt knyttet til deres køn. Og det er et problem. I hvert tilfælde, hvis

vi ser på værdierne i folkeskolens formålsparagraf, der fremhæver: "Åndsfrihed, demokrati og lige muligheder".

Dialog på børnenes præmisser

Men hvordan åbner vi, som pædagogiske fagpersoner, for en dialog omkring kønspositioner og roller? Og hvordan sikrer vi, at dialogen bliver på børnenes præmisser?

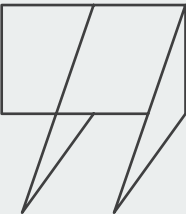
Her viser vores forsknings- og udviklingsprojekt *Norm-kreativitet i skolen*, at forumteater og teaterleg kan være nyttige redskaber, når vi som fagpersoner ønsker at kaste

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

Forumteaterets legende tilgang kan åbne deltagernes øjne for nye, frisættende muligheder i hverdagslivet.

et kritisk blik på den pædagogiske praksis. Forumteaterets legende tilgang kan ligeledes åbne deltagernes øjne for nye, frisættende handlemuligheder i hverdagslivet. Denne artikel fortæller om vores oplevelser med at bruge forumteater som emanciperende aktivitet i kønskreativt arbejde. Målet i projektet, der er forankret i VIAs program for Børn og unges hverdagsliv, var at bevidstgøre eleverne i 3.A om de kønsnormer, som kan være styrende for deres måde at være sammen på. Og her blev forumteaterets kropslige, legende tilgang til dialog en vigtig indgangsvinkel, der gjorde det muligt at se ind i og forstå deres hverdagsliv.

Spillet frigør nye muligheder

I det konkrete projekt med eleverne i 3.A gennemspillede vi flere grundspil med køns-tematikker i fokus. Tematikker, der alle var afledt af situationer fra elevernes hverdag, som de havde fortalt os om, eller som vi havde observeret. Vi satte scenen til det første af i alt to forumspil på baggrund af en observation, vi havde gjort i et frikvarter: *En større gruppe af klassens børn havde gynget på en stor "fugleredegyng". Et par børn (oftest piger) blev gynget. To børn (altid drenge) gyngede, imens en større flok så på. Børnene havde selv opfundet et system, som på demokratisk vis*

styrede, at alle legens funktioner gik efter tur. Da vi i spillet spurgte til køns-opgavefordelingen i legen, bemærkede en pige: "Ja, hvorfor er det egentlig sådan?". Og en af de toneangivende drenge forklarede, at det var fordi drengene kunne en særlig teknik med hoften, som kunne få gyngen i bedre svingninger. "Det kan vi da også!" mente flere piger. Vi genspillede episoden og legede med nye mulige kønspositioner. Drenge i fugleredegyngen og piger, der brugte hofteteknikken. Undervejs talte vi om deres oplevelser af de nye positioner, og hvilke muligheder de frigjorde i forhold til dét at lege sammen.

Kritik og kreativ forstyrrelse

I forsknings- og udviklingsprojektet har vi brugt forumteateret til at få eleverne til at reflektere over selvfølgeligheder i deres hverdag. Og til at rette deres opmærksomhed mod nye måder at være sammen på i klassen. Vi så, hvordan den konkrete, kropslige tilgang til dialog om emnet, gav anledning til konstruktiv forstyrrelse og dermed elevernes gentænkning af traditionelle og ofte meget kønsstereotype legemønstre. De erkendelser, i forhold til at lege på tværs af køn og interesser, som eleverne nåede undervejs i forumspillene, havde en særlig karakter. Især fordi de blev spillet ind i/med elevernes kroppe.

OM

Julie Skjelborg Frederiksen
jusf@via.dk

Adjunkt, VIA Pædagoguddannelsen i Holstebro og medarbejder i program for Børn og unges hverdagsliv.

Julie underviser og forsker især i køn, seksualitet og mangfoldighed og har en interesse for aldring i en pædagogisk kontekst.

OM

Eva Thestrup Overvad
etvo@via.dk

Lektor VIA Pædagoguddannelsen i Viborg og medarbejder i program for Børn og unges hverdagsliv, tilknyttet skole og fritids specialiseringen.

Eva er optaget af psykologien i pædagogikken og kropslige erkendelser som udgangspunkt for faglig udvikling.

PLADS TIL SELV AT SKABE INDHOLDET

En pige udbrød i den forbindelse: ”Må vi godt gøre det her i virkeligheden?”. Altså videreføre de erfaringer, som spillet havde givet dem. Da vi vendte tilbage til klassen, for at samle op, fik vi øje på flere af de erkendelser, forumspillede havde muliggjort. Fx var både drenge og piger nu optagede af at invitere det modsatte køn ind i deres frikvarters-verdener. Drengene deltog i gymnastikaktiviteter, og pigerne spillede fodbold. Så de gjorde det ’i virkeligheden’.

Et frugtbart værktøj

Når målet er at give børn lige muligheder og sikre åndsfrihed, så viser forskningsprojekt *Normkreativitet i skolen*, at forumteater kan være et frugtbart pædagogisk værktøj, der åbner sprækker for debat om komplekse emner som normer og køn. For Lisa og Lasse i 3. A gav den konkrete, kropslige forumspils-metode i hvert tilfælde mulighed for at komme i dialog med kammeraterne. Og måske er Lisa heldig at få flere af veninderne med på fodboldbanen i fremtiden? ■

Hvad er og hvad kan forumteater?

Forumspillet har sine historiske rødder i en kritisk-frigørende pædagogisk tradition fra 60’ernes Brasilien. Her skabte dramatikeren Augusto Boal (1931-2009) – stærkt inspireret af den pædagogiske tænker Paulo Freires teorier om ’de udstødtes pædagogik’ – konceptet ’de udstødtes teater’.

Metoden har blandt andet som mål at fremme social forståelse og læring gennem teaterleg, som et universelt sprog, der er let at samles om. Forumspillet arbejder med fænomenet ’den aktive tilskuer’ og sigter mod at inddrage og delagtiggøre publikum i emner af samfundsmæssig betydning. Forumspillet lægger op til erkendelser på flere niveauer:

- Der arbejdes med alle sanser og måske i særdeleshed med kropslige disponeringer,
- Den kropslige tilgang i forumspillet føjer en vigtig dimension til bevidstgørelsen af de normer, spillet potentielt kan gøre tydeligere,
- Når normerne bliver synlige gennem spillet, kan de gøres til genstande for kritik og kreativ forstyrrelse. Det åbner for nye muligheder og nye positioneringer kan opstå.

I den forskningskontekst, hvor vi har arbejdet med forumspillet som metode, udgør spillet en ny og spændende mulighed for at indsamle viden. Og metoden lægger ligeledes op til tolkning på flere niveauer.

Forumspillets faser

- Spil-lederen etablerer et fælles ”grundspil” med udgangspunkt i det tema, deltagerne ønsker at behandle
- Grundspillet gennemspilles med fokus på spillernes oplevelser, følelser og kropslige fornemmelser. Grundspillet skal kunne genkendes af alle deltagere
- De ikke-spillende deltagere opfordres til at kommentere på spillet eller indtage nye roller, med det mål at ændre spillets gang
- Grundspillet ændres i de forskellige retninger, deltagerne ønsker at gå og danner grundlag for nye muligheder.

Projektet kort

Projektet ”Normkreativitet i skolen” er forankret i programmet Børn og unges hverdagsliv.

Projektet undersøger, hvorvidt et normkritisk perspektiv på det pædagogiske arbejde i folkeskolen kan bidrage til arbejdet med demokrati og ligestilling.

I projektet har en 3. klasse spillet hovedrollen. Og forumspil, deltagende observation og Walk and Talk interviews er brugt som forskningsmetoder. Desuden har opsamlingen med børnene haft karakter af et fremtidsværksted.

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

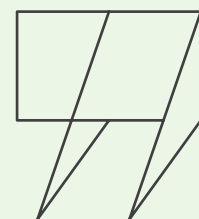
Af pædagogstuderende Tina Kruise Gaardmann Hansen, VIA Pædagoguddannelsen

Fra kaos til kontrol

Urolige børn og stressede voksne er en dårlig cocktail. Ny bog tilbyder konkrete værktøjer, der guider pædagoger og lærere til at genvinde kontrollen over sig selv og børnegruppen. Til gavn for alles trivsel.

Gry Bastiansen har skrevet 'Fra kaos til kontrol' målrettet pædagoger og lærere, der arbejder med udfordrende børnegrupper i dagtilbud og skoleregi. Bogen tager fat i en tidsaktuel problematik om stressede miljøer, som påvirker børn og personale negativt. Bastiansens hypotese er, at personalets sindstilstand forplanter sig i børnene og derfor er en faktor, der bør medregnes i børnegruppers trivsel.

Styr på de kaotiske tilstande
Bogen udspringer af Gry Bastiansens mange års erfaring med at hjælpe institutioner gennem svære perioder. Og under titlen 'Fra kaos til kontrol' præsenterer forfatteren den indsigt

Bogen tager fat i en tidsaktuel problematik om stressede miljøer, som påvirker børnene og personalet negativt.

og de løsningsforslag, hun har erfaret, der virker. Gennem teorierne om neurologi, anerkendelse og positiv psykologi gives et bud på, hvordan pædagoger og lærere bevæger sig fra kaotiske tilstande til at få kontrol over situationen i en børnegruppe. Bogen behandler teoretisk viden gennem konkrete eksempler og øvelser, der kan omsæt-

tes i praksis med det mål at øge trivslen hos børn, unge og personale.

Fokus på ledelsens ansvar og opbakning

"Fra kaos til kontrol" er skrevet i et let forståeligt sprog, ligesom illustrationer og en gennemgående case fra 3.B hjælper med at eksemplificere teoretiske pointer. Efter hvert kapitel er

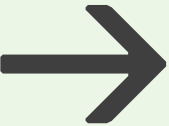
der et afsnit, der henvender sig til lederen. Her opsummeres det, hvordan emnet eller tematikken bakkes op fra ansvarshaverens perspektiv.

Skabeloner og arbejdsark støtter processen

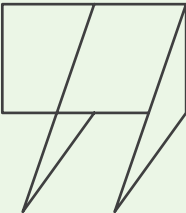
Bogen tilbyder links med henvisninger til uddybende litteratur, gratis skabeloner og arbejdsark, der kan printes.

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

Vægten lægges på, hvordan teorierne omsættes i praksis. **Og det har stor værdi og gør denne bog til noget særligt.**

Ligesom konkrete redskaber til afdækning af pædagogens, børns og unges styrker. I bogen finder læseren også idéer til struktur og indhold på forældre- og teammøder. Der er således mange værktøjer, der kan hjælpe i den arbejdsproces, hvor en børnegruppe er ved at overtage magten fra de voksne. Og hvor målet er at få styr på en kaotisk tilstand. På den måde bliver bogen meget brugbar.

Hjernen er hovedsagen

I kapitlet om hjernen får man viden om, hvordan indsigt i hjernens funktion kan bruges som udgangspunkt for det videre arbejde. Gry Bastiansen gennemgår kort teorier om, hvordan hjernen påvirkes af og fungerer under belastede episoder. Og hun giver dermed indsigt i og forståelse for, hvad uro gør ved kroppen.

I afsnittet om en fælles hand-
leplan introducerer forfatteren

positiv psykologi og ’24 styrker’ som redskab. Her er teorien igen beskrevet kort på en enkel og let forståelig måde. Teorierne kædes sammen til et arbejdsredskab for pædagoger og lærere, der kan guide dem ud af uhensigtsmæssige tilstande. Bastiansen fremhæver i den forbindelse selvindsigt i egne styrker og teamets styrker som et væsentligt element.

Teori omsat til praksis

Den teoretiske gennemgang kan virke lidt overfladisk, så kendskab til teorierne i forvejen er et plus. Bogens styrke er i stedet, at vægten lægges på, hvordan teorierne omsættes i praksis, og det har stor værdi og gør denne bog til noget særligt. I afsnittet om relationstrappen får vi fx handlingsanvisende idéer til og indsigt i den helt grundlæggende relationskompetence: At se, møde og forstå hinanden som mennesker. Det samme er tilfældet i afsnittet,

der behandler individuelle tiltag for de særligt udfordrede børn. Her får læseren konkrete aktivitetsforslag til at arbejde med styrker i børnegruppen alt efter aldersgrupper. Der er ligeledes forslag til, hvordan man kan inddrage forældregruppen i denne proces.

Overskuelig og brugbar

Brugsbogen ’Fra kaos til kontrol’ holder, hvad titlen lover. Den kommer med mange konkrete redskaber til de svære perioder, hvor udadreagerende børn og uro dominerer en børnegruppe. Den vil være yderst anvendelig særligt på skoleområdet. Dens let omsættelige form gør den overskuelig og giver gode anvisninger på pædagogers og læreres vej ud af kaos og tilbage til kontrollen. ■

Bog fakta

Titel: **Fra kaos til kontrol**
Forfatter: Gry Bastiansen
Forlag: Akademisk Forlag
Sider: 160

Anmeldt af **Signe Ramskover**, skole- og fritidspædagog på Kilden i Terndrup.

signeram@gmail.com

Signe er i gang med en pædagogisk diplomuddannelse og ICDP-uddannelsen.

ICDP er et forebyggelsesprogram rettet mod pædagoger, lærere og andre professionelle, der ønsker at optimere udsatte børn og unges udviklingsbetingelser.

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

Af adjunkt Rasmus Herholt Hvid, VIA Pædagoguddannelsen

Hverdagens korrektioner

Set udefra er hverdagen i vuggestuer og børnehaver styret af genkendelige og trygge rutiner. Men under overfladen må pædagoger konstant korrigere og balancere de faglige intentioner med hverdagens praktiske vilkår.

”Når vi møder ind, så starter alle med at læse i kalenderen. Det er her man finder ud af, hvem der er syg [...] hvem der er vikarer og andre vigtige beskeder; faktisk ved jeg ikke, hvordan min dag kan blive, før jeg har læst i kalenderen”. Sådan fortæller en pædagog, der har arbejdet syv år i en børnehave. Og det er på baggrund af samtaler med ham og andre pædagoger, på tværs af børnehaver og vuggestuer, at jeg her

retter fokus mod hverdagens kompleksitet i danske dagtilbud. Og på hvordan uforudsigelighed, ifølge pædagogerne, må betragtes som et fagligt vilkår. I samtalerne, der var struktureret som fokusgruppeinterviews, beskrev pædagogerne hverdagen i en daginstitution som et kompleks samspil mellem organisering af det faglige arbejde og de individuelle personaler i praksis. Et samspil, der medfører forskellige og skiftende

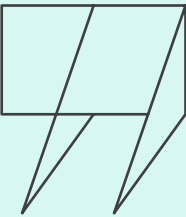
sociale konstellationer, når der rykkes rundt på personalet. Når der fx rykkes en pædagog ind på en anden stue, er der ikke blot tale om en objektiv flytning på et organisationsdiagram. De konkrete individer og relationer, som udgør hverdagens praksis, påvirker både personale, børn, forældre, pædagogikken og kvaliteten i praksis.

Konstante korrektioner

Pædagogernes beskrivelser

udfordrer forestillingen om vuggestuen eller børnehaven, som en konstant og stabil organisation. Den pædagogiske praksis er nok præget af rutiner i forhold til børnenes hverdag, imens pædagogernes hverdag kan beskrives som det modsatte. Komplex og ustabil. I fokusgruppeinterviewene tegner pædagogerne et billede af organisationer i konstant bevægelse; og pædagogen som en balancerende linedanser, der

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

Pædagogerne tegner et billede af organisationer i konstant bevægelse; og pædagogen som **en balancerende linedanser, der kæmper sig frem ved konstant at korrigere sine bevægelser.**

kæmper sig frem ved konstant at korrigere sine bevægelser. De skiftende sociale konstellationer, fx ved udskiftning af personale i forbindelse med sygdom, medfører konstant korrektioner, som pædagogerne må gøre for at balancere en faglig hverdag og opretholde rutinerne. "Vi har jo brugt lang tid på at diskutere vores pædagogik på stuen, aftale rollefordelinger og opbygge en erfaring med, hvordan vi skal arbejde", forklarer en af deltagerne. Men når med-

arbejderne udskiftes, påvirkes den faglige balance.

Skiftende figurationer skaber uro

Den tysk-jødiske sociolog Norbert Elias, der var optaget af de sammenhænge, vi lever vores liv i, argumenterede for, at mennesket må betragtes i flertal. Han arbejder med et perspektiv, som han kalder for figurationer. En figuration kunne fx være personalet på en stue. Det, der kendetegner en figu-

ration er de historisk betingede relationer, som konstant skabes mellem fx personalet på en stue. Det er i relationerne, at der opbygges normer og forskellige rollefordelinger for praksis. Elias beskriver, hvordan vi gennem relationerne bliver gensidigt afhængige af hinanden. Og hans perspektiv kan være en af forklaringerne på, at pædagogerne gennem samtalerne beskriver, hvordan der opstår nye sociale tilstande i deres praksis, når det sociale samspil

ændres, fx ved skift i personalegruppen: "Jamen tag nu i går. Der havde vi en kollega som var syg, og vi havde fået en vikar. Det var en udmærket vikar. Men vi endte alligevel med at løbe rundt. Børnene reagerede ved at være mere kedede af det, end de plejer. Der var virkelig meget larm i går – langt mere end der plejer at være". Organiseringen af praksis udfordres når figurationerne skifter. Og det kan få indflydelse på det faglige arbejde

POTENTIALER

Når vi bliver afbrudt og forstyrret, kan det skabe plads for nytænkning og idéer. 'Nå, ja ... sådan kan vi jo egentlig også organisere samlingerne'. Men det kræver god ledelse og tid til dialog at hjælpe den refleksion på vej, fortæller de interviewede pædagoger.

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

FORSKNINGSBRILLER

Rasmus Herholt Hvid kender selv den pressede hverdagen i daginstitutionen fra sin tid som pædagog. Nu vil han gerne tage forskningsbillerne på, for at se på de dilemmaer, den manglende tid til kerneopgaven skaber.

med børnene. Det er pædagogerne, som står tilbage, og de skal kunne foretage de nødvendige korrektioner, for at dagen hænger sammen. Samtidig skal de sørge for den faglige kvalitet. Det bekræfter endnu et udsagn fra fokusgruppeinterviewet: ”Vi forsøger at have vores rutiner, men hvis der bliver en syg, eller lignende – så skifter man jo personalet ud. Dette påvirker også, hvordan man arbejder – altså hvordan man taler med børnene, og om der er plads til nærvær, osv.”

Den pædagogiske linedanser
Igennem de sidste mange år har dagtilbudsområdet oplevet store nedskæringer kombineret med skærpede krav til kvaliteten. Pædagogikken skal være mere og mere målbar, og pædago-

gerne skal derfor i stigende grad være eksplicitte omkring den måde, de arbejder pædagogisk med børnene på. De skal fx arbejde evidensbaseret, målbart og mange steder ud fra bestemte pædagogiske koncepter. Den øgede fokus på de pædagogiske intentioner og krav til at gøre det målbart rigtige, står imidlertid i skarp kontrast til den praktiske situation, som møder pædagogerne i hverdagens vuggestuer og børnehave. Det viser fokusgruppeinterviewet med al tydelighed. For her er der brug for pædagoger, der kan balancere hverdagens krav og børnenes behov. ■

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

Af adjunkt Rasmus Herholt Hvid, VIA Pædagoguddannelsen

Hverdagens undtagelsestilstande udfordrer pædagogers faglighed

Sygemeldinger og dokumentationskrav presser hverdagens pædagogiske kernopgaver og intentioner om omsorg og nærvær. Det betyder, at pædagoger ofte må acceptere en undtagelsestilstand i hverdagen. Men undtagelsestilstanden kan også føre til nytænkning af hverdagens rutiner.

I en presset pædagogisk virkelighed oplever mange pædagoger ofte sociale tilstande, der påvirker deres faglige praksis og begrænser deres professionelle handlerum. Disse sociale tilstande, fx når det af forskellige årsager skal gå stærkt i praksis, kan være kortvarige, permanente og tilbagevendende – alt efter hvordan teamet bliver påvirket. Et fokusinterview havde som formål at indkredse pædagogers udfordringer med at opfylde deres faglige intentio-

ner og ambitioner. Her fortæller en gruppe dagtilbudspædagoger om de store risici – men også muligheder – de oplever, når der opstår ændringer i hverdagen. Ændringer, der tvinger dem til at tage stilling til og omdefinere en ellers gennemtænkt praksis.

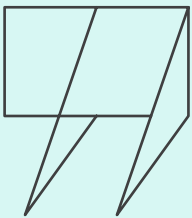
Suspenderede rettigheder
Pædagogerne fortæller, hvordan de ofte oplever manglende tid til at arbejde med bestemte fokusområder. Fx børns medindflydelse eller børnenes leg og

læring. En pædagog fortæller: ”Vi starter alle personalemøder med at fortælle, hvordan det går på stuerne. Vi har overbelægning og sygdom på vores stue. Det betyder, at vi løber hurtigere, end vi plejer. Alle til mødet virker fuldt forstående, når vi fortæller, at vi er i undtagelsestilstand, og ikke har mulighed for at fokusere på arbejdet med læreplanerne lige nu”. Der kan hentes teoretisk inspiration ved den italienske filosof Giorgio Agamben, som netop beskriver undtagelsestilstand.

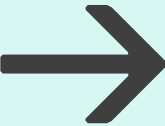
Han fortæller om situationer, hvor der besluttes og etableres en tilstand, der undtager andre individer deres rettigheder for en periode. I det aktuelle eksempel ovenfor er det barnets ret til at være i et læringsmiljø som beskrevet i læreplanerne, der suspenderes. Nogle af de sociale tilstande, der opstår i en hverdagspresset pædagogisk praksis, kan altså medføre valg. Valg, der udfordrer pædagogens ønsker om – og samfundets forventninger til – at gøre arbejdet ordentligt

Uden tid og plads til refleksion risikerer vi, at undtagelsestilstande bliver permanente **og slider på de gode, pædagogiske intentioner og den faglige indsigt.**

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

TILSTAND

Når pædagoger igen og igen må ændre på planlagte aktiviteter og udsætte omsorg, risikerer den midlertidige undtagelsestilstand at blive permanent.

og ud fra de faglige intentioner. Det er fx ikke altid muligt at nå rundt om lærerplanstemaerne eller sikre tryghed og omsorg i en faglig tilfredsstillende grad. Pædagogerne, der deltog i fokusgruppeinterviewet, beskriver, hvor udfordrende det er at skulle arbejde med lærerplansmål og nye, eksternt besluttede metoder i spidsbelastede perioder. De fortæller, hvordan kravene skaber en øget risiko for undtagelsestilstande, hvor de må opgive dele af deres faglige intentioner og børnenes krav på fx tid, omsorg og nærvær.

Undtagelsestilstandens muligheder

I samtalerne omkring hverdagens potentielle undtagelsestilstande fremhæver pædagogerne dog også positive perspektiver. Når rutiner og normale arbejdsgange suspenderes til fordel for en anderledes og midlertidig praksis, kan

det også skabe nytænkning af og refleksioner over praksis. Der ligger på den måde et potentiale i undtagelsestilstanden. Men hvis potentialet for udvikling af praksis skal udfoldes, så forudsætter det, at personalet og ledelsen tør tage et helikopterperspektiv på dagens forløb. At de tør sætte spørgsmålstejn ved handlinger eller fremhæver nye, anderledes måder at løse opgaver på. At de tør handle på det, de ser, så deres viden muligvis kan mindske og foregribe fremtidige udfordringer med organiseringen af praksis. Uden tid og plads til denne refleksion risikerer vi, at undtagelsestilstande bliver permanente og slider på de gode, pædagogiske intentioner og den faglige indsigt, som fokusgruppeundersøgelsen viser, at pædagogerne har. ■

OM

Rasmus Herholt Hvid
rahv@via.dk

Adjunkt ved VIA
Pædagoguddannelsen i Aarhus

Rasmus er optaget af daginstitutionsområdet og de vilkår og udfordringer, som påvirker hverdagen her.

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

Af journalist Hanne Duus, VIA University College, hd@via.dk

Giv plads til de unge

Ifølge Ane Justesen, SSP-konsulent, bliver samfundet fattigere, hvis vi ikke giver plads til vores unge mennesker. De er i færd med at lære, hvordan de skal navigere i samfundet – og det skal de både have lov og plads til, mener hun.

”Han er bare rigtig god til at mærke stemninger. Om du har brug for at blive slikket lige så stille på hånden, mens du græder stille ned i hans pels. Eller hvis du har brug for at rulle rundt og lege vildt på græsset sammen med ham”. Sådan forklarer Ane Justesen, SSP-konsulent i Odder Kommune. Hun taler om sin hund Ramon, en staffordshire, der både er hendes tro væbner, gode ven og pædago-

giske redskab. De er altid sammen, når hun bevæger sig ud i det offentlige rum og møder de unge mennesker. ”Jeg har altid Ramon med, når jeg er på gadearbejde. Han er en rigtig god lynafleder i mange sammenhænge. Fx når jeg skal snakke med en ung om noget, der er lidt tungt. Så går vi en tur med Ramon. Det giver plads til at fjerne blikket og kigge efter ham, når det bliver svært.

Og så går vi, mens vi snakker. Det giver en anden lethed end, hvis vi sad i et rum om et bord og skulle snakke,” siger Ane Justesen.

Synlighed i bybilledet

Hun arbejder til daglig sammen med både politi, skole og kommunen. Sammen arbejder de med forebyggelse og opsøgende arbejde. Både i teori og praksis. Et arbejde, der både

PULS

”Det er vigtigt for en SSP-medarbejder hele tiden at have fingeren på pulsen. Både lokalt og globalt”, forklarer Ane Justesen, der bruger sin hund Ramon til at få kontakt med de lokale unge og spore nye tendenser.

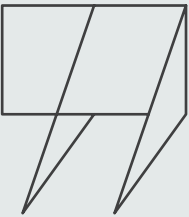
PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

handler om konferencer, tema-
dage, møder og i lige så høj
grad om at være på gaden og
møde de unge.

”Når jeg bevæger mig på gaden,
handler det om synlighed. Om
at kunne blende ind med de
unge uden, at de tænker – øhhh,
en mærkelig dame, hende der.
For mig er det vigtigt, at de
lægger mærke til mig. At jeg
er en naturlig del af bybilledet.
En de er trygge ved, og en de
tør kontakte, hvis der er noget,
der brænder på,” siger Ane
Justesen.

Hun fortæller, at de altid er to
af sted på opsøgende gade-
arbejde. Det er vigtigt, når det
handler om at vurdere en situa-
tion. Hvordan skal der handles,
så det bliver den bedste løs-
ning? Er der tale om en poten-
tiel konflikt? Eller er det noget,
der hurtigt kan dysses ned?
”Vi er jo ikke noget politikorps.
Vi er pædagogisk personale.
Hvis der fx står en ung og ryger
en joint. Hvad gør vi så? Det er

**Både legepladser og skolegårde skal være
tilgængelige for de unge** i den tid, hvor
børnene ikke bruger dem. Og så skal de
unge naturligvis lære at behandle stederne
ordentligt.

jo forbudt. Og det er ikke godt,
hvis vedkommende er inde i
et misbrug. Skal vi så anmelde
det? Eller skal vi tage en snak
med vedkommende og foræl-
drene? Eller hvordan håndterer
vi situationen? Her er vi nødt til
at være to personer, så vi tager
den bedst mulige beslutning,”
siger Ane Justesen.

Ikke skræmmekampanjer
Hun fortsætter og forklarer,
at forebyggende arbejde ikke

handler om at skræmme de
unge med kampanjer og uhyg-
gelige skræmmebilleder. Det
handler om at lære dem, hvor-
dan de skal bevæge sig i offent-
lige rum. Ikke fjernes fra dem.
”Når vi fx snakker med en
gruppe unge om alkohol, hand-
ler det ikke om, hvorvidt de må
drikke eller ej. Det handler i ste-
det om at lære dem at navigere
i et land, hvor alkoholkulturen er
rimelig voldsom. Og hvor man
som ung næsten kan opleve at

skulle have en undskyldning,
hvis man ikke drikker,” siger Ane
Justesen.

Der skal være mere largeness
Hun synes, at tolerancen over
for unge i det offentlige rum er
blevet mindre. Og det klæder
ikke et samfund. De unge har
lige så meget ret til at være
til stede som alle andre. Men
unge opfattes ofte som meget
besværlige.

OM

Ane Justesen
ane.justesen@odder.dk

SSP konsulent i Odder kommune.
Ane er uddannet pædagog og har
en række konsulent- og projektleder-
uddannelser bag sig. Til januar
2018 færdiggør hun en master i
Ledelse og Organisationspsykologi

Ane har arbejdet 7 år på en døgn-
institution. Hun har sejlet med
Nordkaperen i 1 år og blev efterføl-
gende ansat i et skibsprojekt for
anbragte unge.

Har arbejdet som gadeplansmed-
arbejder og som pædagogisk
konsulent med primært fokus på
indsats på antiradikalisering.

PROFESSIONEL NAVIGATION I HVERDAGENS TUMMEL

FOREBYGGELSE

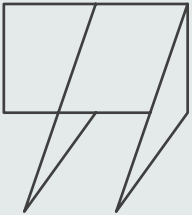
“Lærere og pædagoger kan booke mig til at holde oplæg. Og de vælger selv, om det er for både forældre og elever eller retter sig mod den ene eller anden gruppe,” forklarer Ane Justesen.

“Men det har de altid været. I alle generationer er der brok over ungdommen. De vil gerne gå i grupper, de larmer, de griner og opfører sig anderledes. Men det skal de have lov til. De er bare i gang med at lære at være i verden. De lærer at navigere som selvstændige individer på flere planer,” siger Ane Justesen og uddyber: “Vi ville få et meget fattigt samfund, hvis ikke vi giver plads til de unge. Og oftest går det jo godt og smertefrit. Og de vokser op som helt almindelige mennesker. Det er bare vores opgave som voksne at lære dem at tro på, at de godt kan”.

Forældre har det største ansvar
Hun synes i det hele taget, at både legepladser og skolegårde skal være tilgængelige for de unge i den tid, hvor børnene ikke bruger dem. Og så skal de unge naturligvis lære at behandle stederne ordentligt.

“Det skal ikke være pædago-ger, der styrer de offentlige rum, hvor de unge bevæger sig. Det skal være de unges egne arenaer, hvor de må være sig selv. Uden voksen indblanding. Vi skal bare være i nærheden, hvis de ikke kan finde ud af det,” siger Ane Justesen, der som det sidste understreger, hvor vigtigt det er, at unge mennesker også skal være klædt på hjemmefra. Ifølge hende har forældrene et stort ansvar for deres børn og unge – også når de bevæger sig ude i verden. Ansvaret er ikke noget, man kan smide over på andre. De, der arbejder professionelt, er der for at styre i mere hensigtsmæssige retninger, hvis der bliver brug for det. ■

Vi er jo ikke noget politikorps. Vi er pædagogisk personale.

SSP-samarbejdet

- SSP står for Skole, Sociale myndigheder og Politi. Formålet er et kriminalpræventivt tværgående samarbejde med forældrene.
- Det lokale politi, socialrådgiverne i kommunen og tre skolelærere, der repræsenterer folkeskolerne, er sammen med Center for Forebyggelse og Rusmidler og Natteravnene, vigtige samarbejdspartnere

SSP-konsulentens

forebyggende arbejde rummer

- Oplæg for kommunens skoler om fx ungdomsliv, sikker færdsel på nettet, gårdvagt i cyberspace, alkohol, og meget andet. Skolelærere i kommunen kan booke et oplæg. Så vælger de selv, om det er for både forældre og elever, eller om det kun retter sig mod den ene eller anden gruppe.
- Forebyggelsesdag på ungdomsuddannelserne
- Oplæg og workshops sammen med politiet og Center for Forebyggelse og Rusmidler.
- Kurser for sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Af lektor Thomas Linde-Bech og lektor Stine Del Pin Hamilton, VIA Pædagoguddannelsen

Fra rød stue til åben plan

– når kendte markører og koder forsvinder

I mange moderne børneinstitutioner indretter vi med rene linjer og fleksible møbler. Det skaber frihed til børnenes udfoldelse af hverdagens leg. Men hvad med det pædagogiske fokus på barnets tilhørsforhold til nære relationer og steder? Og hvad gør de børn, der ikke har det strategiske og rationelle overblik i hverdagens tummel?

Kommunerne rationaliserer, omorganiserer og etablerer større enheder på dagtilbudsområdet, og derfor bygges der i disse år mange nye daginstitutioner. Ofte i en moderne byggestil med åbne rum, masser af glas og fleksible møbler, der kan bruges til mange forskellige formål. Groft sagt kan det derfor være svært at identificere, om den moderne bygning, som børn og forældre møder om morgenen, er børnehave, bibliotek eller fængsel.

I forskningsprojektet *Legesteder – den fysiske indretnings betydning i pædagogisk arbejde med børns leg i børnefællesskaber i en moderne daginstitution*, undersøger vi, hvilken betydning den fysiske indretning har for børns legefællesskaber. Og lægger dermed op til en diskussion af, hvordan de professionelle voksne udfylder deres rolle i et institutionsmiljø, der er under forandring.

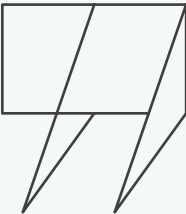
Leg og fællesskab på tværs
Tidligere tiders mere kodede og opdelte stueorganisering er mange steder helt eller delvist nedlagt. Det er også tilfældet i den institution, hvor vi indsamler data og laver feltarbejde i det aktuelle forskningsprojekt. I stedet etableres større grupper fx på tværs i huset eller afdelinger. Og ved første øjekast lægger dette op til, at børnenes lege kan forme sig mere frit. Børnene er ikke nødvendig-

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Børnene har ikke en på forhånd defineret plads, de kan orientere sig ud fra, **men må konstant overveje og afsøge, hvor de kan komme til høre til lige nu?**

vis afhængige af stærke kodninger i rummet, såsom dukkehus, malebord osv. Modsat kan de frit tillægge fx podier eller forhøjninger betydning som sørøverskibe eller købmandsdisk, og lade denne betydning forme sig efter legen. Børnene er heller ikke umiddelbart afhængige af de faste kammerater på en stue, men kan finde fællesskaber og lege på tværs af en stor børnegruppe.

Mads og Eske på fem år står ved et podie, hvor de har placeret en masse små plastikdyr. De

fører samtaler mellem dyrene og organiserer dem på forskellige måder. Vigga på fem år er kravlet ind under podiet og ruller rundt derinde. Hun ruller hele vejen igennem fra den ene side til den anden side – igen og igen. Mads og Eske må flytte sig, hver gang hun kommer rullende. ”Det er irriterende, Vigga”, siger Mads. Mads og Eske aftaler at tage dyrene med over på et andet podie. De bærer dyrene derover og legen fortsætter. Vigga stopper og går væk fra podiet.

På hårdt arbejde i det åbne plan
Midt i denne umiddelbare frihed til at lege, hvor og hvad man vil, får vi imidlertid også øje på træk ved børnenes lege, som sætter nogle begrænsninger. Begrænsninger for den umiddelbare frigørelse, der ellers synes at ligge i institutionens åbne plan. Indretningen i den moderne institutionstype er fx meget enkel og kun svagt kodet. Mange genstande og møbler har ikke indskrevet en defineret funktion. Podier, reoler med hjul osv. gør rummet fleksibelt. Men

der er ganske få markører af, hvilke funktioner møbler og genstande kan have i legen. Og der er ganske få markører af, hvor børnene hører til. Og næsten ingen spor efter børnene selv. Børnene har kun deres egen garderobepads i gangen, som markerer, at de hører til i institutionen. Børnene kan derudover i princippet bevæge sig rundt på de fleste steder og selv være med til skabe flygtig tilknytning ved at forme rummet til en bestemt funktion i kortere perioder. Fx ved af bruge forskellige genstande til bestemte formål i legen. Børnene må på den måde hele tiden være i gang med en stedslig betydningsdannelse og orientering. De har ikke en på forhånd defineret plads, de kan orientere sig ud fra, men må konstant overveje og afsøge, hvor de kan komme til at høre til lige nu? Og hvordan rummet kan få betydning for dem i relationen og i legen?

OM

Thomas Linde-Bech
thbl@via.dk

Lektor VIA Pædagoguddannelsen i Ikast og medarbejder i programmet Barndomspædagogik.

Thomas er optaget af moderne institutionsliv, inddragelse af børns perspektiver i pædagogisk praksis samt professionsetik.

OM

Stine Del Pin Hamilton
stha@via.dk

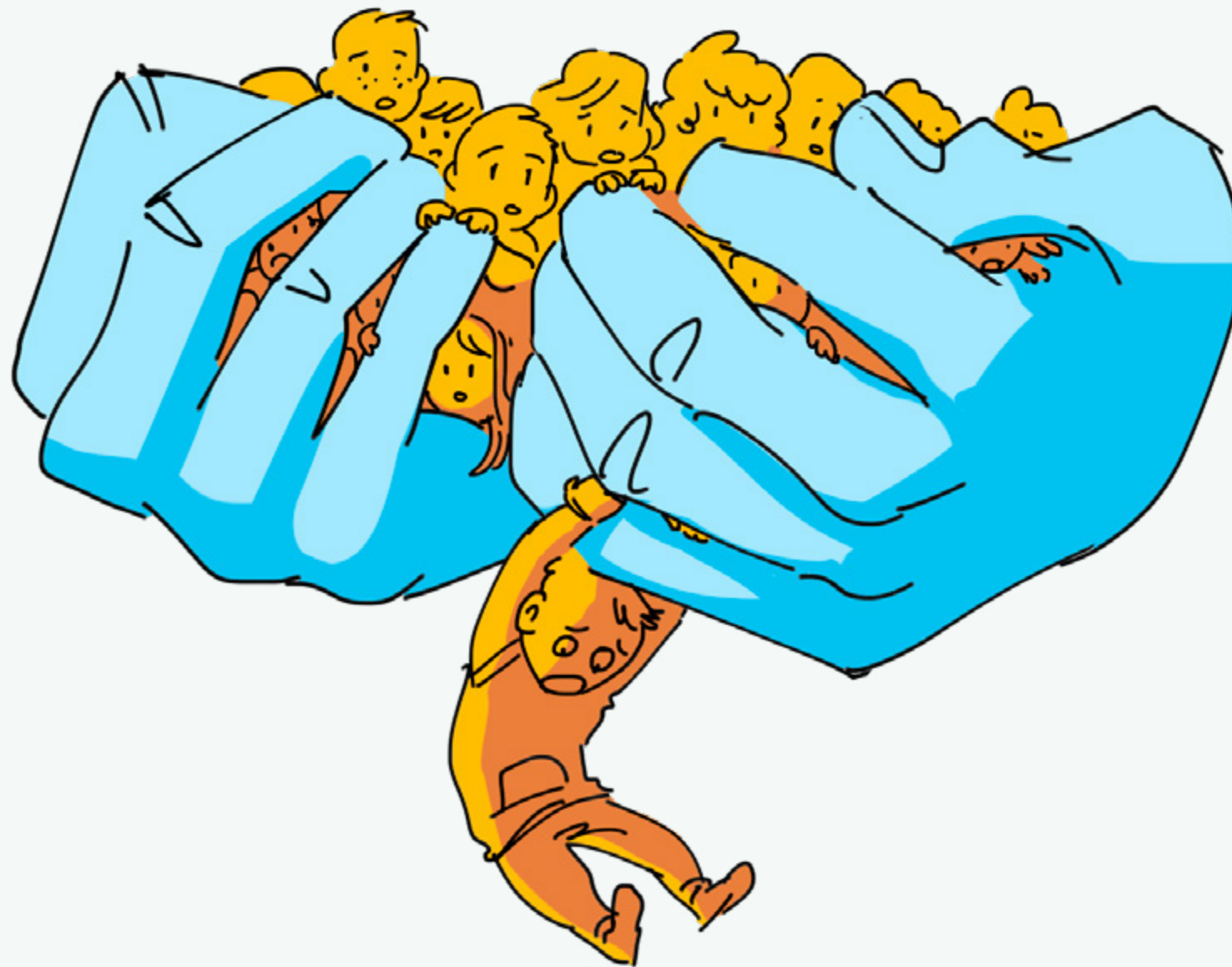
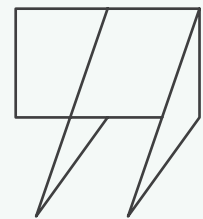
Lektor VIA Pædagoguddannelsen i Viborg og medarbejder i programmet Barndomspædagogik.

Stine arbejder med pædagogiske perspektiver på moderne institutionsliv og barndom.

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Legen i de moderne børnehaver ser ud til **at kræve et meget strategisk og rationelt barn.**

Det rationelle og strategiske barn trives bedst

Det stiller helt særlige krav til børnene, viser vores undersøgelse. For legen i de moderne børnehaver ser ud til at kræve et meget strategisk og rationelt barn. Et barn, der hele tiden er på hårdt

arbejde for at tage de rigtige valg i forhold til relationer og steder midt i denne umiddelbare frihed. Samtidig ser vi pædagoger, som i vores undersøgelse er ret opmærksomme på, at børnene også skal have lov at lege uforstyrret. Deres fokus er

mere på at organisere dagligdagen omkring spisesituationer, praktiske gøremål og voksenstyrede aktiviteter som spil eller tegning.

Det betyder, at legen i institutionens åbne plan ikke får et isoleret og centralt pædagogisk fokus – ud over at blive stoppet, når den bliver for vild. Det til trods for, at vi i vores undersøgelse så, at nogle børn umiddelbart ser ud til at trives i det åbne plan, mens andre børn har større vanskeligheder med at udvikle sig her.

Pædagogisk fokus på legen i et forandret institutionsmiljø

Børnenes begrænsede mulighed for stedslig forankring og orientering i hverdagens moderne børnehaveliv kan ses i lyset af en generel tendens inden for moderne arkitektur og indretning. Her dominerer transparente og fleksible løsninger, der ifølge den hollandske sociolog Gert Biesta kobler sig til det

moderne samfunds tendens til at vægte rationaliteten.

Der findes dermed et potentiale for mere pædagogisk fokus på børns egne lege i forhold til deres sansninger, tilhørsforhold og tilknytning til andre børn, voksne og steder i de moderne institutionstyper.

Pædagogerne fra vores feltstudie er i fuld gang med at diskutere og udfordre de moderne bygninger og organiseringsformer og den udvikling fortjener også i fremtiden mere pædagogisk opmærksomhed. ■

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Af lektor Thomas Linde-Bech og lektor Stine Del Pin Hamilton, VIA Pædagoguddannelsen

Hverdagsliv i børnehavens åbne planløsning

– fri leg eller hårdt arbejde?

Åbne planløsninger og transparente rum i børnehaven giver mulighed for at vælge legerelationer til og gøre egne lege attraktive for andre. Men den relationelle og sociale tilgængelighed har også en bagside. For ikke alle børn formår at afgrænse sig sammen med de gode legekammerater og fordybe sig i legen.

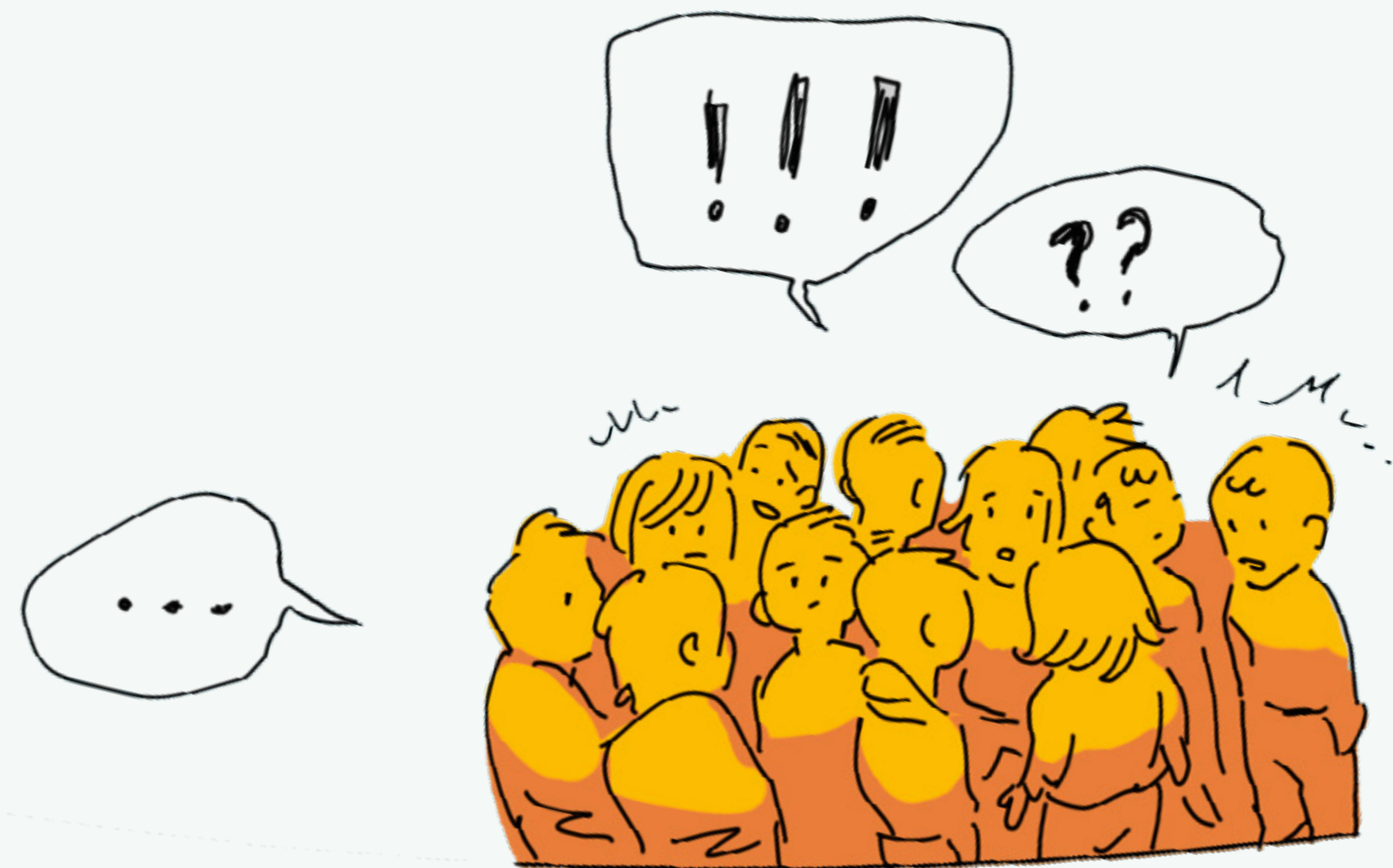
På et lavt podie i det store fællesrum leger Caroline og Alma med Duplo-klodser. Anna står en meter derfra og ser på. Hun tager nogle klodser og begynder at lege i periferien af de andres leg. Rundt om bordet ved siden af er der mange lege og aktiviteter i gang. Lydniveauet er højt. I løbet af legen kigger Alma op flere gange, når lyd eller bevægelse fanger hendes opmærksomhed. Efter nogle minutter forlader Caroline legen og Elenore kommer og spørger Anna, om hun vil lege. De to går. Alma bliver siddende lidt på podiet og kigger, inden hun også forlader legestedet.

I vores feltarbejde i pigernes børnehave var vi på jagt efter, hvad der sker med børns leg, når de arkitektoniske og indretningsmæssigt rammer

forandres. For i takt med omorganiseringer og rationaliseringer er der en stærk tendens til at bygge stort, åbent og transparent, når vi bygger daginstitutioner.

Tilgængelig for alt og alle

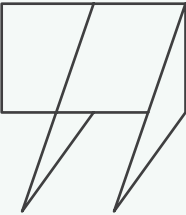
I legesituationen ovenfor får vi øje på, at de åbne rammer i fællesrummet skaber en relationel og social tilgængelighed for børnene. En stor gruppe børn er hele tiden tilgængelige for hinanden. Der befinder sig ofte mange børn i det samme fællesrum. De kan se og høre hinandens lege, fordi der er meget få og store rum i de moderne byggerier. De få rum, der eventuelt er ud over et fællesrum, er ofte transparente med glasvinduer til udearealer eller fællesrum.

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

De åbne rammer i fællesrummet skaber **en relationel og social tilgængelighed for børnene.**

RAMMER PÅVIRKER LEGEN
"Vi var på jagt efter, hvad der sker med børnenes leg, når de arkitektoniske og indretningsmæssige rammer forandres i moderne daginstitutioner," fortæller de to forskere.

Det betyder, som vi ser det med Caroline og Elenore, at børnene hele tiden skal være opmærksomme på alle de lege og relationer, der er tilgængelige. Samtidig betyder det, at de også er tvunget til at forholde sig til muligheden for, hvad der kunne være spændende at være med i. Hvad der også kunne være værd at koble sig på – ud over den leg de allerede er engagerede i.

I feltarbejdet så vi også, hvordan børnene samtidig er optaget af at opretholde og afgrænse deres egne lege i forhold til de andre børn. Hvem vil de have med, og hvem vil de lukke ude for at kunne opretholde deres leg? Eksemplet her viser, hvordan det kan foregå: Fire piger hører til i en klynge med cirka 40 børn. De opholder sig i klyngens ene hjørne. Et lyst rum med store vinduer

ud til legepladsen og et vindue langs døren ind mod det store fællesrum. Pigerne leger mødre, storesøster og babyer. Anna og Olivia mader deres babyer. Laura og Ella går ud af døren, for Laura skal møde i skole klokken tre. Da alle pigerne er samlet omkring bordet igen, får de igennem vinduet øje på Liva, der nærmer sig legerummet fra fællesrummet. Alle fire piger løber hen og spærrer døren og råber til Liva, at hun ikke må komme ind.

Nogle børn er på overarbejde
Situationerne fra vores feltarbejde har gjort os opmærksomme på en dobbelt og modsatrettet bevægelse. På den ene side må børnene konstant have opmærksomhed på, hvilke lege uden for deres egen leg de gerne vil vælge til. Men samtidig må de holde øje med, hvordan de opretholder og beskytter deres egen leg i forhold

til, hvem der må komme ind i legen, og hvem eller hvad de vil beskytte legen fra. Børnene er således hele tiden nødt til at forholde sig til en relationel og social tilgængelighed og afgrænsning. En situation og et vilkår som vi vurderer

er let og frugtbart for nogen børn – men som andre børn har større vanskeligheder med at håndtere. Og disse børn er hver dag på hårdt (over)arbejde, når de møder ind i deres moderne daginstitutioner. ■

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Af forsknings- og udviklingsleder Lise Høgh Jönsson, VIA Kultur & Pædagogik og adjunkt Marta Padovan-Özdemir, VIA Pædagoguddannelsen

Skolen i midten for social forandring?

Samskabelse er det nye buzz-word, når det handler om at skabe bæredygtige velfærdsløsninger for borgerne. Men lokale borgere og velfærdsprofessionelle er ikke nødvendigvis enige om, hvad der skal sættes i centrum for det gode liv. Det viser et aktuelt projekt, som en forskergruppe har fulgt.

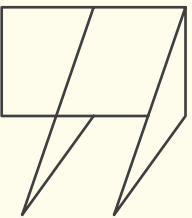
En nordjysk kommune samarbejder med VIA University College om at gennemføre en samskabelsesproces i et lokalt skoledistrikt. Gennem to workshops arbejder lokale borgere fra de frivillige foreninger sammen med fx forældre, lærere,

pædagoger og socialrådgivere om at sætte *Skolen i midten* for det gode børnefamilieliv.

Hverdagsliv i et lokalt perspektiv
På den første workshop blev det tydeligt, at borgerne i skoledistriktet tilhørte flere forskellige

små landsbysamfund. Og at de i udbredt grad identificerede sig med netop deres eget lokalområde inden for skoledistriktet. Borgerne var stolte over de lokale initiativer, men størstedelen af de lokale var også åbne og nysgerrige over for de andre

fremmødte på workshoppen. Alle var optagede af, at deres lokale samfund var under pres. En borger påpegede fx, at: "...hvis det er sådan, at de [landsbysamfundene] skal reddes, så skal *alle*, der har noget, virkelig levere."

Vi sporede også en skepsis i forhold til, at lokalsamfundets initiativer og engagement **nu skulle udspringe fra skolen og ikke som tidligere fra de lokale borgere.**

OM

Lise Høgh Jönsson
lhjo@via.dk

Ph.d., lektor og forsknings- og udviklingsleder, VIA Kultur & Pædagogik

Lise er optaget af de muligheder og potentialer, der ligger i et tæt samarbejde mellem forskning, uddannelse og praksis.

Hun arbejder blandt andet med samskabelse og brugerinddragelse i dagtilbud og skole samt i et internationalt Erasmus plus projekt.

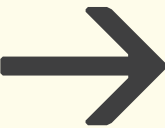
OM

Marta Padovan-Özdemir
mapa@via.dk

Ph.d. og adjunkt, VIA Pædagoguddannelsen i Horsens og koordinator af forskningsprogrammet Velfærdsarbejde med flygtninge, indvandrere og etniske minoriteter i VIA Kultur & Pædagogik

Marta er blandt andet optaget af de udfordringer og muligheder for social forandring, der ligger i samskabende processer.

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Børn som skoleeksempel

Der var altså en bevidsthed blandt de lokale borgere om, at de måtte arbejde sammen for at stå stærkere. Her blev børnene et skoleeksempel for de voksne. En frivillig fra lokalsamfundet udtrykte: "Børnene skeler ikke til, hvor de bor, men det gør jeg som voksen". En anden deltager på workshoppen pegede på, at man burde følge børnene og se samfundet som et samlet distrikt i stedet for adskilte små byer. Ønsket om at gå sammen i landsbysamfundene

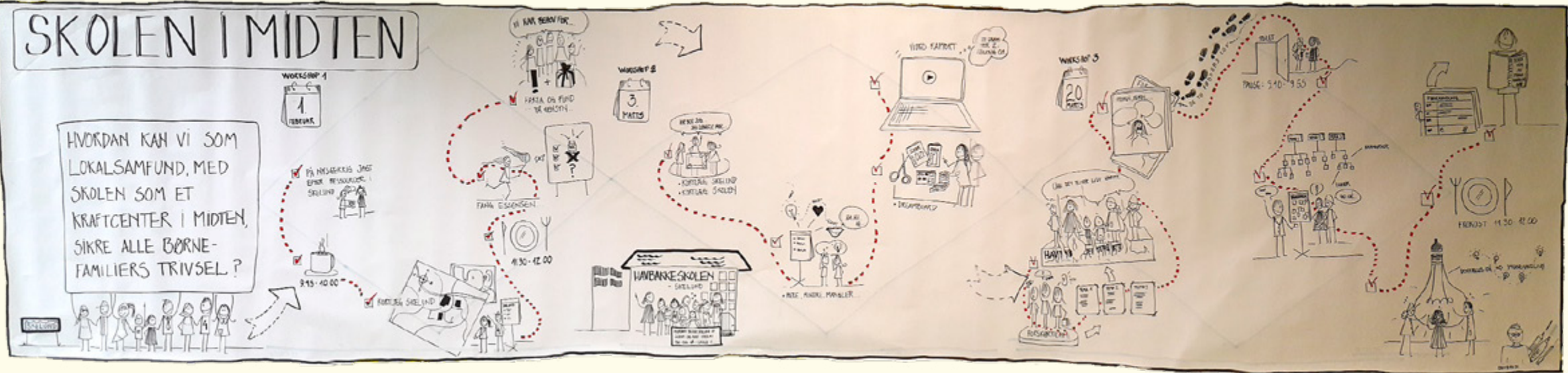
og i højere grad dyrke fællesskabet i skoledistriktet var på linje med tankerne bag initiativet og de to workshops – nemlig at sætte 'skolen i midten'. Alligevel sporede vi også en skepsis i forhold til, at lokalsamfundets initiativer og engagement nu skulle udspringe fra skolen og *ikke* som tidligere fra de lokale borgere. En frivil-

lig borger udtrykte sin skepsis sådan her: "Hellere selv få lov til at være os, der styrer det og står for det. Og så kan man tage skolen med på råd med nogle ting, hvis der er noget. [De skal] ikke lave et tilbud til os, men vi giver også noget den anden vej." De lokale borgere ønskede at bevare de lokale initiativer. Og

gennem de afholdte workshops og efterfølgende interviews var det tydeligt, at de gerne ville bidrage til en forbedring af hverdagslivet igennem engagement på tværs af distriktet og i samarbejde med de fagprofessionelle. Men ikke nødvendigvis med skolen som det naturlige centrum. ■

Projektet kort

"Skolen i midten" er et samarbejde mellem en jysk kommune og VIA University College. Med inspiration fra community-center-tankegangen fra Ontario i Canada, er formålet at sætte fokus på det lokale børneliv ved at lade børn, forældre, lærere, pædagoger, socialrådgivere, sundhedsplejersker med mere samskabe om nye initiativer og aktiviteter i lokalområdet.

SAMSKABELSESPROCES

En stor grafisk planche var med til at skabe synlighed og overblik over den samskabelsesproces, som borgere og de professionelle var inviteret ind til. Gennem tegninger og korte overskrifter kunne alle følge med i processens faser og aktiviteter.

Artiklernes analyser bygger på observationer fra tre afholdte workshops, 21 individuelle interviews, samt fire fokusgruppeinterviews med workshopdeltagerne.

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Af forsknings- og udviklingsleder Lise Høgh Jönsson, VIA Kultur & Pædagogik og adjunkt Marta Padovan-Özdemir, VIA Pædagoguddannelsen

På professionelt visit

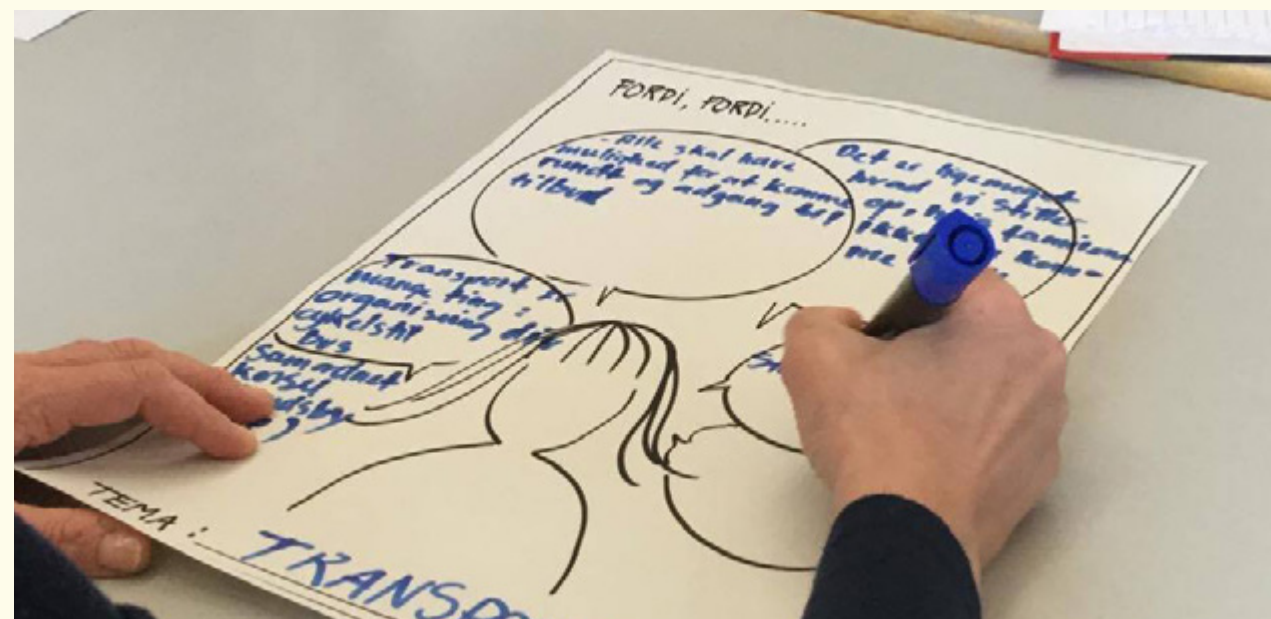
– når fagprofessionelle og borgerne ikke deler hverdagsliv

Et forskningsprojekt viser, at det kan være svært for fagprofessionelle at forstå og imødekomme lokale borgeres behov, når de ikke deler hverdagsliv i lokalområdet, men blot dagligt kommer på professionelt visit.

Lærere, pædagoger, sundhedsplejersker, socialrådgivere med flere er fagprofessionelle som vi alle på forskellige tidspunkter kommer i kontakt med og som bidrager til vores hverdagsliv. Derfor er den fagprofessionelle gruppe en vigtig partner at have med i samskabende processer, der har som mål at fremme det gode børnefamilieliv i et givent lokalsamfund.

Netværk på tværs

Igennem vores interview- og observationsstudie kunne vi iagttage, at samskabelsesprocessen resulterede i nye tværgående netværk, viden- deling og engagement. Samtidig blev det dog også tydeligt, at behov og løsninger ser forskel- lige ud afhængig af, om deltagerne har deres

PERSPEKTIVSKIFTE

Samskabelsesprocessen viste, at borgerne ønskede et andet perspektiv på lokalsamfundets udfor- dringer end de professionelle. Det var familierne og deres børn og ikke skolen, der skulle stå i centrum.

private hverdagsliv i skoledi- striktets lokalsamfund, eller er der på professionelt visit.

Forskelligt engagement

De fagprofessionelles delta- gelse på de to workshops bar i høj grad præg af, at de var impo- nerede over de mange lokale initiativer og aktiviteter. En viden og indsigt de kunne bruge i deres professionelle virke i området. De var *fagligt* interes- serede i tematikken: *Skolen i midten* for det gode børneliv og udviste derfor en anden form for engagement end de lokale borgere. En fagprofessionel udtrykte det således: "Altså, jeg har været her og har bidraget. Men jeg er her kun

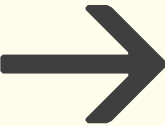
– og vil gerne – hvis jeg bliver hevet ind i professionelt øje- med. Og kan bidrage ind i det. Det er jo nogle andre, der skal drive det."

De fagprofessionelle kørte altså hver dag ind i skoledistriktet om morgenen og forlod det igen hen på eftermiddagen. Flere var helt bevidste om de udfor- dringer lokalområdet havde, og støttede op om lokale initiativer som fx at handle ind hos de lokale købmænd.

Hvem ejer projektet

Samskabelsesprocessen i det aktuelle projekt tydeliggjorde, hvordan skolen som midtpunkt for det gode børneliv primært har en fagprofessionel ind-

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

gangsvinkel. *Borgerne* var mere optagede af børnefamiliers trivsel i *sammenhæng* med lokalsamfundets generelle tilstand. På den måde opstod der undervejs usikkerhed om, hvem der skulle eje de konkrete initiativer og skabe de nødvendige forandringer, som deltagerne udviklede på workshopperne. På den baggrund opstod der flere ‘os og dem’ relationer: Skolen, kommunen, de fagprofessionelle – *overfor* borgerne i den enkelte landsby, forældrene, de frivillige osv. De indsamlede data fra projektet peger derfor på, hvordan samskabelse – som en ny måde at skabe velfærd i kommunen – forstyrrer gængse måder at opfatte velfærdsarbejdet på.

Fra ‘os og dem’ til ‘vi’
Borgerne såvel som fagprofessionelle bliver udfordret på deres selvforståelse og funktion i lokalsamfundet. Vores data viser samtidig, at selvom

de fagprofessionelle og borgerne ikke nødvendigvis delte hverdagsliv, fordi flertallet af de fagprofessionelle ikke boede i lokalsamfundet, var det tydeligt, at de alle delte lysten og engagementet til at gøre godt bedre. Det betød, at der også opstod nye ‘vi’er’, hvor lokale og fagprofessionelle sammen arbejdede hen imod “... at det bliver et fællesskab, hvor alle har og føler, at

de har indflydelse”, som en fagprofessionel udtrykte det. En vellykket samskabelsesproces omkring velfærd forudsætter således i høj grad identifikation med nye ‘vi’er’.

Fra ‘skolen i midten’ til ‘børneliv i distriktet’
De empatiske og dialogiske samskabelsesmetoder, som blev anvendt i løbet af de to

workshops, bidrog til at mindske den geografiske såvel som mentale afstand mellem de fagprofessionelles daglige arbejde i skoledistriktet og de lokale borgeres hverdagsliv. Alle blev nemlig sat i en position som eksperter på eget virke i skoledistriktet. Deltagerne fik øje på nye samarbejds muligheder, der ikke nødvendigvis satte *skolen* i

midten for social forandring, men snarere satte *børnelivet* i skoledistriktet i midten for lokal samfundsudvikling på tværs af generationer, landsbyer og forvaltninger og foreninger. Med andre ord. Et perspektivskifte som åbner for, at fagprofessionelle og lokale borgere mødes og *sammen* styrker sammenhængskraften i et lokalsamfund. ■

EJERSKAB
Skolen var ifølge lærere og forvaltningsfolk det selvfølgelig, lokale centrum. Men samskabelsesprocessen viste, at borgerens idéer ikke havde centrum i skolen.

ØJENÅBNER
En del af de fagprofessionelle blev overraskede over de mange initiativer, der allerede var gang i. Og som de kunne tage afsæt i i deres arbejde med børn og borgere.

Hvad er samskabelse?

Ifølge Esben Hulgård, forsker i social innovation, handler samskabelse om at åbne for nye demokratiske samarbejdsflader på tværs af den civile, offentlige og private sektor. Målet er i fællesskab at skabe den bedste velfærd.

Samskabelsesprocessen i den aktuelle kommune er inspireret af et besøg i Ontario i Canada. Her arbejdes der med særlige former for community building ved at bruge den lokale skole som socialt kraftcenter.

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Af pædagogstuderende Lærke Katrine Jensen, VIA Pædagoguddannelsen

Under de voksnes radar

Børns hverdagsliv udspiller sig ofte på steder, der er kontrolleret af voksne. Men beder vi børnene selv kortlægge, hvor deres yndlingssteder er, pege de på områder, hvor de voksne ikke kan kigge med og bestemme. Det kalder på handling.

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

De voksenfrie områder er derfor allerede en integreret del af børnenes hverdagsliv, hvor **de får den ønskede frihed fra de voksnes kontrol. Og det er vel netop det, et frikvarter går ud på?**

Når der skal iværksættes forandrings tiltag, der skal fremme et bedre børneliv, har de voksne omkring børnene ofte mange gode idéer. Spørgsmålet er, om de voksne deler den samme opfattelse af børnenes behov som børnene selv?

I samskabelsesprojektet *Skolen i midten*, der har som mål at udvikle det gode børne- og familieliv i et skoledistrikt i en mindre nordjysk kommune, tog de professionelle imidlertid denne udfordring alvorligt.

For ligesom de voksne – fagprofessionelle, forældre og frivil-

lige – identificerede behov og pegede på løsninger på det gode børneliv i en række workshops, workshops, inviterede de også børnene i to 2. klasser på den lokale skole. De skulle kortlægge deres brug af lokalsamfundets steder og rum på deres egen workshop, faciliteret af forskere fra VIA. Målet var at få børnenes bud på udviklingen i lokalsamfundet til gavn for børnelivet.

Lokalsamfundet i børnehøjde
De 35 indskolingsbørn blev sat sammen i mindre grupper. Og sammen med en af projektets workshopfacilitatorer udpegede de blandt andet de steder, hvor

de bedst kan lide at komme, eller hvor de synes, det er kedeligt at være i lokalområdet. Gennem workshoppen skulle børnene markere de udvalgte steder med forskellige farver på et kort over skolen og skolens område. Senere arbejdede børnene med at udvikle idéer til forbedringer og nye tiltag, der kan støtte et godt børneliv i og uden for skolen.

Workshoppen strakte sig over en hel skoledag og gav et unikt indblik i børnenes oplevelser af hverdagen. Fx afstedkom øvelserne dialoger i grupperne, som giver os et interessant børne-

perspektiv på børns hverdagsliv. Et billede af, hvordan det udfolder sig på konkrete steder og i konkrete indendørs- og uden-dørsrum.

Det blev fx helt tydeligt, at børnene på den aktuelle skole søger mod steder, hvor der ikke er voksne i frikvarteret. Ifølge børnene har det samme sted på skolen kvalitet af flere grunde. Både fordi det er her, det er bedst at være – og fordi de voksne ikke kommer her.

Bagved eller lige på grænsen
Børnenes arbejde igennem workshoppen viste samtidig,

OM

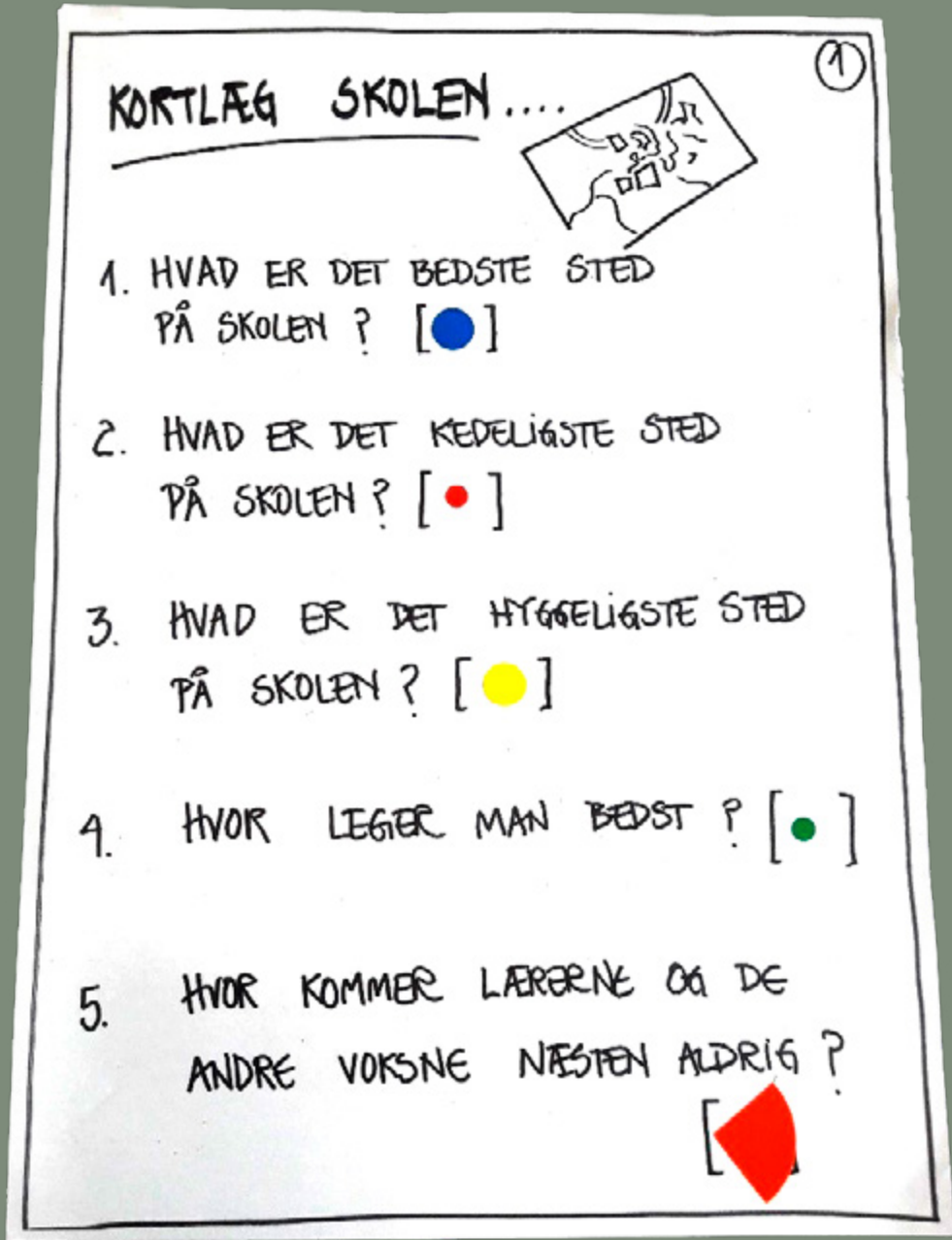
Lærke Katrine Jensen
laerkejensen93@live.dk

Lærke er studerende på VIA Pædagoguddannelsen i Horsens og er færdiguddannet sommeren 2018.

Hun er optaget af velfærdssamfundet set med pædagogiske briller og af det børne- og uddannelsessyn, det fører med sig.

Som talentstuderende har hun fulgt en gruppe forskere i projektet "Skolen i Midten". Det har givet hende mulighed for at udfordre sig selv både fagligt og personligt.

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

BØRNEPERSPEKTIVET

I workshoppen kortlagde børnene på 2. årgang skolens mulige rum og rammer for hverdagslivets leg og samvær.

at børnene søger særligt skærmede steder. Mange af børnene fortalte om stederne *bagved* noget, som de steder, de bedst kan lide at være. Når vi spurgte ”hvor leger du bedst”, svarer et barn fx: ”Ovre *bag* 0. klasserne”. Og på spørgsmål om det hyggeligste sted at lege svarer et andet barn: ”Omme *bag* bålhytten ved hængekøjerne”. Der viser sig et mønster i, at børnene søger ud i udkanten af legepladsen. *Bag ved* og *på grænsen* af skolens etablerede legeområder.

Voksenfrit område

Når vi i processen spurgte børnene, hvor de voksne *ikke* kommer på legepladsen, har børnene let ved at udpege sådanne steder. Ud fra kortet hvor børnene har tilføjet bestemte farvekoder, viser der sig også her et mønster: De voksne bevæger sig på de etablerede legeområder, men *ikke* i grænseområderne.

Sammen med farvekoden for de voksenfri områder gemmer der sig også en del af de andre farvekoder. Materialet fra workshoppen viser altså en sammenhæng mellem de steder børnene ofte leger, og de steder de voksne ikke kommer.

De voksnes kontrol

Som voksen på denne legeplads kan man blive fristet til at søge børnenes gemmesteder. Under workshoppen spørger en af lærerne derfor også børnene: ”Så når vi er gårdvagter, skal vi så gå over og holde øje med jer?”

Vi vil som pædagoger og lærere gerne blande os i legen og i børnenes udvikling på legepladsen. Men med denne analyse, bliver vi netop klogere på, at vi risikerer at ødelægge en del af børnenes hverdagsliv med de voksenkontrollerede områder. Undersøgelsen tyder på, at børnene i hvert fald søger de steder, hvor de er fri for de voksnes

TALENT

Pædagogstuderende Lærke Katrine Jensen er talentstuderende og følger forskningsprojektet ”Skolen i midten” og bidrager med at indsamle og analysere ny viden om børns hverdagsliv.

kontrol. Børnene peger også på, at de voksenfri områder er de bedste og hyggeligste steder at lege. De voksenfrie områder er derfor allerede en integreret del

af børnenes hverdagsliv, hvor de netop får den ønskede frihed fra de voksnes kontrol. Og det er vel netop det, et frikvarter går ud på? ■

RUM OG RAMMER – STILLADS ELLER BENSPÆND

Af pædagogstuderende Lærke Katrine Jensen, VIA Pædagoguddannelsen

Gentænk legepladsen

MATCH
Mange børn foretrækker voksenfrie områder at lege og hænge ud i. Skaber I rum, der matcher og understøtter det behov?

På den anden side af hegnet, bag skuret, omme bagved boldbanen er ofte forbudt område – og der, hvor de voksne ikke kommer. Men hvis børnene faktisk søger de voksenfrie forbudte områder, hvordan tænker vi dem så ind i indretningen af legepladsen?

I projektet *Skolen i Midten* peger mange af elever på steder som bag bålpladsen, på grænsen af skolens område eller omme bag hegnet, som gode steder at være i frikvarteret. Det giver derfor god mening at indrette disse områder sikkert, i stedet for blot at forbyde børnene at være der.

Børnenes identifikationer og beskrivelser kan i det hele taget bruges som inspiration til at indrette legepladsen med flere mindre rum i uderummet. Den store åbne skolegård kan fx

med fordel deles ind i mindre afskærmede rum, hvor børn kan udfolde deres eget voksenfrie børneliv.

For dialogen med børnene tyder på, at de under alle omstændigheder søger og finder steder, hvor de kan lege – fri fra de voksnes blikke og kontrol. ■

Følg disse guidelines og blive klogere på, hvor børnene leger i din institution

- Find et kort over skolens eller institutionens uden-dørsområde
- Lav farvekoder til de forskellige spørgsmål. Hent inspiration fra workshoppen, der beskrives her i artiklen
- Tal spørgsmålene igennem med børnene i mindre grupper
- Hjælp børnene med at få sat de rigtige farvekoder på kortet ud fra de udsagn, de kommer med.
- Diskutér resultatet med dine kolleger og klarlæg, hvilke områder børnene søger
- Overvej, hvordan I understøtter den kvalitet, som børnene søger i deres frikvarter eller frie leg i disse områder.